

تیرکستان

دکتر عزیزالله فاریابی

مقدمه یازیب نشرگه تیار لاووچی: www.ezgu.org

محمد کاظم امینی

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

مهربان و بگیشلاووچی تینگری نامی بیلن

مجموعه شعر ناشر 13

ردیف نشر 35

تورکستان گه سلام

اؤزبېکچه شعرلر تۇپلمى

دۇکتەر عزیزالله فاریابی

مقدمه یازیب نشرگه تیار لاووچی

محمد کاظم امینی

انتشارات آیدین خنر

تأسیس 2023 / 1402

سرشناسه: فاریابی، عزیزالله، ۱۳۴۴-

عنوان و نام پدیدآور: تورکستان گه سلام: اوزبیکچه شعرلر توپلمی / عزیزالله فاریابی؛ مقدمه یازیب نشرگه تیارلاووجی؛ محمدکاظم امینی؛ ویراستار محبوبالله توران.

مشخصات نشر: زنجان: آیدین خزر، ۱۴۰۴. - مشخصات ظاهری: ۱۲۸ص؛ ۱۴ × ۲۱ س.م.

فروست: مجموعه شعر ناشر: ۱۳. ردیف نشر: ۳۵.

شابک: 978-622-88779-1-4

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: زبان: ازبکی - عنوان دیگر: ترکستان گه سلام

عنوان دیگر: اوزبیکچه شعرلر توپلمی

موضوع: شعر ترکی ازبکی -- قرن ۲۰م.

Uzbek poetry -- 20th century

شناسه افزوده: امینی، محمدکاظم، ۱۳۴۳-

رده بندی کنگره: ۷/PL۵۶ - رده بندی دیویی: ۳/۸۹۴

شماره کتابشناسی ملی: ۱۰۱۸۴۲۰۰ - اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

تُرکستان گه سلام

اُزبیکچه شعرلر توپلمی | دکتُر عزیزالله فاریابی

■ مقدمه یازیب نشرگه تیارلاووجی: محمدکاظم امینی

■ ویرایش: محبوب الله توران

■ خط روی جلد: عبدالحکیم کریمزاده

■ طرح جلد: مجتبی بیانی

■ صفحه آرای: آیدین خزر ■ قطع: رقعی

■ تاریخ چاپ: تابستان 1404 / 2025

■ نوبت چاپ: اول ■ محل نشر: زنجان

■ تیراژ: 500 ■ قیمت: 200/000 تومان

■ شابک: 978-622-88779-1-4

■ ISBN 978-622-88779-1-4

حق نشر محفوظ است

انتشارات آیدین خزر
مجموعه شعر 13
ردیف نشر 35
09127425477

7.....	دکتر عزیزالله فاریابی نینگ قیسقچه ترجمه حالی
27.....	صادق یار
29.....	غربت!
31.....	آنه تیلیم بیره می
33.....	تیل لرخاقانی
34.....	اېزگولیک نی تيله یلیک
35.....	غشله دینگ!
37.....	گۆزه ل قیز!
38.....	تانگ هواسی!
39.....	تاج محل!
40.....	دیوانه مینمن!
43.....	آنه تیل حرمتین!
44.....	نی کونلرنی کورمه دیک!
45.....	آنه ترکستان بیغلر!
47.....	بیلیم - بیلیم دینگلر!
50.....	تُرکلیک خصلتی
52.....	آنه وطن درد!
55.....	اؤزبیک اېلی
57.....	الغیاث!
58.....	وکیل نامه
59.....	کیلینگ یاشلر!
61.....	آنه
62.....	بیرآنه!
63.....	بیرآنه!
66.....	ینگى کون
67.....	بارلیغیم بۇلسین فدا

- 69.....اوشلمس خياللر!
- 70.....تُرکستانگه سلام!
- 74.....ای اېلیم
- 76.....ینگی دُور
- 78.....ذره حقیقت!
- 80.....یلغوز خداغه!
- 82.....مهن سببچی!
- 84....."نوی" و "ببر" نینگ مخصوص هفته سیگه بغیشله ب.
- 88.....بری یالغان بوگپ نی!
- 90.....بولوت انسامبلی!
- 93.....گۆزه لیم!
- 94.....قیزیق اېل!
- 96.....گۆزه ل قیز!
- 98.....خاتین لر صفی!
- 100.....قیشلاغیم!
- 108.....چوپان آته!
- 123.....قوشیق!
- 125.....اېلیم!

دۇكتور عزيزالله فاريابى نىنگ قىسقىچە ترجمە ھالى تۇغىلىش و تعليمات

تۇغىلىش و تعليمات

رحمتلى عبدالله اۇغلى، عزيزالله فاريابى، قوياشلى 1344 يىلى (مىلادى 1965 يىلى) فارياب ولايتى كە قرە شلى المار تومنى نىنگ «أخند بابا» قيشلاغىدە تۇغىلدى. دستلىكى تعليماتنى اۋز قيشلاغىدە گى خانگى ملالردە اۋرگە نىب، اوقىش - يازىشنى اۋرگىگىدن سۇنگ مکتب گە باردى. او مکتب باشلىغىچە دورە سىنى توقىزىنچى صىفگچە المار تومنى مركزىدە قرە شلى مکتبە كسب ايتىب، سۇنگرە اونىنگ اكه لرى شبرغان شەرىدە استقامت قىلىپ تورگىنى اوچون، شبرغاندە اۋقىدى. خوددى شو يىلدە فاريابگە قرە شلى مکتبلر، دولتگە قرە شلى جىنگرى مجاهدىن واسطە سىدە اۋتگە تارتىلدى. او، شبرغانگە بارگىچ قالگن تعليماتنى «ابن يمين جوزجانى» لىسە سىدە دوام ايتدىرىپ، تۇگتى.

دیوانی ایشلر و طبیات فاکولتیتی دُوری

عزیزالله فاربابی 1362نچی ییل مکتب نی بیتتدیرگچ اوشه زماندگی معمول اصولگه عسکرلیک خدمتیگه چقیریلدی. اونینگ خدمت مدتی، تخمین اوج یریم ییل گه قدر چؤزیلیب، کیپن اوشه ییلی عقرب آی نینگ (25) نچی سیده ترخیص سندینی قؤلگه کپلتیردی. مذکور دُورلرده عسکرلیک خدمتی دن ترخیص آلیش در حقیقت آنه دن قیته تۇغیلیب وینگی حیات باشله ش حکمی بار ایدی. او، کیپن قوم و قبيله لر ریاستی اداره سیده، ادارى مدیر صفتیده ایش باشله دی. اوج آی اره دن اؤتر- اؤتمس، یؤکسک تحصیل آلیش مقصدیده کابلگه باریب، کانکورملی سیناویگه کیریشدی. او، 1366ییلی امتحان تاپشیرگچ، کابلده گی ابوعلی سینا نامیده گی طبیات فاکولته سیده کامیاب بؤلدى. اره دن آز مدت اؤتگچ او، اؤزی نینگ تورنگوبلیک و صاف تۇیغولرى و قیزيق قانلیگی طفیلی شمال ولایتلریده افغانستان خلق دموکراتیک حزبى نینگ سیاسى بیرو اعضاسى، نور احمد نور اشتراکیده بؤلیب اؤتگن، طبیات فاکولته سی نینگ حزبى سازمان نینگ گزارش دهی جلسه سیده، بورون دن اونگه بیرخیل چپی حزبلر اعضاسى تمانیدن بېریلگن وعده اساسیده، او مذکور حزب نینگ شمال اهالیسی گه نسبتاً آلیب باریله دیگن ناتوغرى و ملی عدالت سیزلیک سیاستى و مذکور اوتراق اهالیسی حقیده صادر بؤله یاتگن جنایت و ملی خیانتلر، ساویت لر قوشونى نینگ افغانستان گه کپلیشى، افغانستان تُرکی زبان اهالیسی نینگ خیل- خیل قیلیب جنوبی ولایتلرده، اوروش جبهه لرده اولدیریلیش کبی مساله لرنی قتیق تنقید قیلگنی اوچون، در حال حزبى یوقارى لوازملیک

دُکتر عزیزالله کارگر فاریابی

مسوولر تامانیدن مذکور جلسه ده، محاکمه قیلینیب و حزب و دولت گه قرشی عصیانچی عنصر صفتیده، وطن و خلقه خایین دهب اعلان قیلیندی. او، خوددی شو جلسه ده رسمی صورته حزب اعضالیگی دن چیقریلیب، فاکولته دن هیده لیش مجازاتیگه محکوم بؤلدى. شوکبی اونینگ خاد سازمانی واسطه سیده قییناوغه آلینیش جزاسی هم قرار قیلیندی. او، جلسه تۆگه گچ، فرصتنن فاریده له نیب، قاچیب نچه مدت یشیرین طرزده حیات کبچیردی.

عزیزالله فاریابی یاشلیکدن اؤز اکه لری رحمتلی حبیب الله کارگر و انجنیر حمیدالله همدرد اهتمام و تشبثی بیلن وایه گه یتیب تعلیمات آگنی طفیلی، اولرنینگ چوقور ملی حسیات و ملی کوره شلری اونینگ روحیه سیگه ایجابی ایز قالدیردی. دیمک، اونینگ اکه سی رحمتلی حبیب الله کارگر فاریاب ولایتی نینگ ضیالی کوره شچیلری دن بیرى بؤلیب، آنکلی روشده اؤلکه ده عملگه آشیريله دیگن ملی تینگ سیزلیک واستیدادی سیاست نینگ تنقیدچیلردن بؤلگنی اوچون، افغانستان خلق دموکراتیک حزبی صفیده تۇریب، کوره شدی. لیکین مذکور حزب ملی - ایچکی توقنه شوولرطفیلی ایچکی قسمله بولینیب اجره لیشی همده، مذکور حزب باشلیغ لری نینگ اساسی قسمی فاشیستیک تفکرانگه ایگه بؤلگنی باعث، فارس، اؤزبیک و هزاره لرنی کم سیتیپ، حزب رهبرلیگیده دییرلی اؤزین بېرمیدیلر، شوسبیلی مذکور حزب صفوفیده قیته اجره لیش لر یؤزبیریب، «گروه کار فرکسیونی» تشکیل بؤلدى. مذکور فرکسیون شمال ولایتلری ضیالی لری تامانیدن قیزغین کوتیب آلینیب، اؤزبیک - تُرکمن کوره شچی ملی عنصرلری نینگ اؤز صفیده بیرلشتیره باشله دی.

فاریابده مذکور فرکسیون نینگ ایلغارنماینده لریدن بیرى هم حبيب الله کارگر ایدی. او، 1370 ییل جوزا آیی نینگ 3نچی سیده یۆز بېرگن واقعه ده، کتته حصه قوشگن ایدی. او، فاریاب حاکمی لیگی نینگ اداری ریسی لوازמידه، ایشله ب تورگن پیتیده، ولایت سطحیده قوریلگن بیر حزبی جلسه جریانیده، ولایت حزبی کمیته باشلیغی حرمتلی هاشم زحمت بیلن، ولایتده صادر بولیب تۇرگن معمارل حقیقه بحثلشگن حالده، اونینگ تمانیدن اولیم گه تهديد بۇله دی.¹ نتیجه ده مذکور جنجل کوترینگی روح کسب ایتیب، ولایت سطحیده دولتگه قرشی ملی صف بندلیکلریوزه گه کپلیشی گه زمینه یره ته دی. مذکور واقعه طفیلی داکتر نجیب الله حاکمیتی گه قرشی مخالف سیاسی و حربی کوچلر عصیان باشله ب، مذکور حاکمیت نینگ محلی اداره سینی میمنه ده انقراضگه اوچرتدیلر. نتیجه ده شمال ولایتلریده یوکسک حربی لرنینگ بیرلشوی یۆزه گه کپلیب، کیین مذکور فرصتدن فایده له نیب، جنرال دوستیم لرنینگ قدرتگه چیقیشی گه سبب بۇلدى. حبيب الله کارگر کیین فاریاب ولایتی نظامی شورا ریسی همده جنرال دوستیم نینگ اۋرین باسرى محمد رسول پهلوان تمانیدن نامردلرچه اولدیریلدى.

عزیزالله فاریابی شونده ی بیر ملی تۇیغولی کوره شچی انسان توجه و اهتامیده تربیه لنگنی طفیلی، هر بیرده هم تۇرسه اونینگ ملی حیساتی تینچ قۇیمسندن، عدالت سیزلیک و نابرابرلیککه قرشی کوره شیش گه اوندر ایدی.

1 -هدایت. پوهنیار هدایت الله (1395) علل سقوط شمال. مطبعه شمشاد هاشمی. بلخ. چاپ سوم، ص 26.

ادبیات و شعریت بیلن قیزیقیش

عزیزالله فاریابی 1362-1365 ییللرده عسکرلیک دَوریده، شعر و ادبیاتگه قیزیقیب، ایلك بار «مُصمم» تخلصی بیلن شعر یازیب فاریاب جریده سی اداره سیده نشر ایتیش مقصدیده آلیب باره دی، اونینگ قیزغین کُوتیب آلیب، بو ساحه ده ترغیبات قیلگن رحمتلی رضوانقل تمنا دن دایمی منتدار. مذکور ییللرده اونینگ 3-4 ته شعرى فاریاب جریده سی آرقة لی ترقلگن. او، شعر و ادبیات ساحه سیده هیچ قنده ی استاد و فن اهلی دن تعلیم آلمه گن حالده هم، اؤز استعداد و قابلیت همده عالم و دانشمندلریلن مدنی علاقه قوریش و کتاب اؤقیش بیلن مذکور ساحه ده تعلیم آلیب، قدم قُویگن. مذکور ییللردن باشله ب او، اؤزبک تیلیده قطار شعرلر یازیشگه قیزیقیدی. خوددی شو ییللرده اونینگ شعرلری اؤزبکستانده باسیلیب چیقہ دیگن ترقتمه لرده، تلویزیونی و رادیویی برنامه لر همده و ادبی بیغین لرده اؤقیلیب و اره - سیره گزیتہ و ژورنال لرده هم نشر ایتیلر ایدی.

اؤزبکستانده طلبه لیک دَوری

کابل طبیات فاکولتیتی نینگ واقعه سیدن کپین او، نیچه مدت خاد تیرگاو اداره سی خوفیدن یشیرین شکله حیات کپچیردی. اره دن آز اؤتمه ی 1364 ییل نینگ آخریده، اؤز اکه سی، انجنیر حمیدالله همدرد نینگ تشبثی بیلن بیر بورسیه آرقة لی ساویت اتفاقیده جونه تیلیب، اؤزبکستانگه

باردی. مذکور دورده اساسا روس تیلی حاکم بۇلگنی اوچون، برچه چیت ابلدن بارگن طالبه لر، بیر بیل روس تیلی اوقیب، کیین تعینلگن بۇلیم لردە درسگە کیریشرایدیلر. او، اۇزی نینگ ذاتی حسیاتی طفیلی روس تیلی اوقیتووچیسى درس اۆتكزه دیگن ساعتلردن بیریدە، اۆزبیکستانده، طلبه لر نېگه روس تیلی اوقیتیشگە جبرلنه دیلر دېب اویوشتیرگن اعتراضیگه کۆره، یونیورسیتیت و اۆزبیکستان تشقی ایشلر وزیرلیگیده گی چیت ابل لیک طلبه لر اداره مسوللری اونینگ «پان تُرکیست» اتهامی بیلن یونیورسیتیت دن چقیریب جزالتیریش گه قرار قیلدیلر. شونینگدېک او، خوددی شو بیللردە پرزیدنت کریموف گه قرشی، ایرک پرتیه سی تشبئیده اویوشتیریلە دیگن ناراضیلیک نمایش لردە، فعال قتنه شیش همدە بیرخیل اورتاقلری نینگ سلبی روشده اونینگ یونیورسیتیت مسوللری یامانله ش باعث، او، افغانستان ایلچی خانه سیگه چقیریلیب، پان تُرکیست لیک اتهامی بیلن، تحصیل دن هیده لیش جزاسیگه محکوم لندی ؛ لیکن قنده ی دیر، ایلچی اونینگ اکە سی بیلن تئیش بولگنی سببلی بوقتتیق یاساق دن قوتیلیب، اوز تحصیلگه دوام بیردی. او، خوددی شو دورده «وطن جمعیتی»، (چیت ایللردە گی وطنداشلر بیلن مدنی علاقه باغلاش جمعیتی) بیلن یقین علاقه ده ایدی. مذکور جمعیت اساساً اوزبیکستان مقیاسیده، تشقی مملکتلردن کیلگن اوزبیک طلبه لر بیلن علاقه باغلا ش، مدنی تشکیلات نامی بیلن فعالیت قیلسه هم، لیکن اونینگ اساسی ایشی، چیت ابللیک اۆزبیک طلبه لری نینگ کۆزه تیش ایدی. کونلردن بیریدە او، مذکور تشکیلات اداره سیگه بارگنده، اداره اعضالریدن بیرى بۇلگن «عادل اکە» اونگە «انتی ساویتیس» و «پان تُرکیست» لیک پلمه سینی تاقیب، اونینگ کۇپراق خوفلتیردی. او، شونده ی بیر وضعیتده قالدی.

دۆكتر عزیزالله كارگر فاریابی

مذکور سیقینتی لر باعث او، تحصیلینی بیتتیرگچ، اؤزبکستاندن 1384 ییل اؤز عالیله سی بیلن کاناداگه کبندی و حاضرگچه اوشه مملکتده استقامت قیلیب کبلماقده...

طلبه لیک حیات و اؤزبکستان عالم لری بیلن یقین علاقه

عزیزالله فاریابی طلبه لیک ییللریده جسارتلی شاعر و ملی کوره شچی، رحمتلی عبدالرووف پرفی بیلن یقین علاقه ده بؤلیب قالدی. خوددی شو دورده، پرزیدنت اسلام کریموف نینگ خاص فرمانی بیلن عبدالله عارف اوف، اپرکین واحدوف، عبدالرووف پرفی و بیر قطار بویوک شاعر و عالم لر، اؤزبکستان ملی قهرمان و شاعری عنوانینی قازاندیلر. مذکور عنوان نی قؤلگه کپریتگن شاعر و عالملر، معنوی مکافات دن تشقیری، دولت تامانیدن ایککی خانه لیک اوی، ماشین و حیاتی نینگ سؤنگگی دمیگچه بیترلی آلیک مادی مکافاتینی هم قؤلگه کیرتر ایدیلر. عبدالرووف پرفی خوددی شو ییللرده، دولتگه قرشی تۇرگن « بیرلیک » حزبی بیلن یقین علاقه ده بؤلیب، کوره شر ایدی. شو اوچون هم او، پرزیدنت کریموف خاص فرمانی بیلن اونگه تقدیم ایتیلگن مکافات گه اینابت قره تمس دن، کریموف سیاسیتی قره لب، اؤز مبارزه سینی دوام ایتدیردی. عزیزالله فاریابی عبدالرووف پرفی بیلن یقین علاقه ده بولگنی طفیلی اونینگ تفکرات و اخلاقی خصوصیتی اونگه چینه کم تأثیرات کؤرسه تیب، تفکریگه چوقور اېز قالدیردی.

او، اوزی نینگ تیل و مدنیت ساحه سیده قیلگن فعالیتلری طفیلی، اؤزبکستان جمهوریتی نینگ خلق ارا ادبیات، صنعت، مدنیت و اجتماعی فنلر اکادیمی سی نینگ اعضاسی بؤلیب و بیر قنچه دیپلوم و آردين لرنی قؤلگه کیریتگن.

عزیزالله فاریابی اۆزبېکستان دن، كاناداگه كېلگچ تنيقلى شاعر ويازووچى ايشانچ تۆره بيلن انترنت ارقه لى يقين علاقه ده بۆلدى و آره- سيره اۆز شعرلرينى او كېشيكه يباريب، فكر وملاحظه سيني آلر ايدى. مذکور مدنى علاقه هم ايکكى- اوچ بيل دن كېپن، ايشانچ جنابلى نينگ ساغليگى بۆزليپ، مشغوليتى كۆپه يگنى باعث، ايزلى شكلده دوام تاپمه دى.

عائله وى حيات

دۇكتر عزيز الله فاريابي حياتده ايکكى قتله اۋيلنگن. اونينگ ثمره سى ايکكى ته اۋغيل و بيتته قيز فرزند. تۇنغىچ اۋغىلى سهراب عزيزالله. كېنجه اۋغىلى توران عزيزالله. قيزى عزيزه آيدين عزيزالله. سهراب عزيزالله كانادا اۋلكه سى ده يۇكسك تحصيلات آليپ حاضر هوايى حربى كوچلريده، نظامى صاحب منصب صفتيده ايش قىليب كېلماقده. توران عزيزالله يونيورسيتيت نى بيتتديريب، كانادا اۋلكه سیده گى تېمير يۇللىرى دولتى تشكيلاتيده رسمى ايش قىليب كېلماقده. عزيزه آيدين حاضر ايسه تورنتو شهريده گى پولى تخنيك انستيتوتيده، دكتورانت قىليب كېلماقده، عين حالده مذکور بيليم يورته استاد صفتيده هم ايش قىليب تۇرگن.

ایجادیات و ادبی فعالیت

دکتر عزیزالله، اؤزبېک و فارس تیللریده ایجاد ایتیب کېلماقده اونینگ شعرلری طلبه لیک دوریدن باشله ب، اؤزبېکستان جمهوریتی ده قاله بېرسه تورلی انترنتی صحیفه لر، اینیقسه اؤزی نینگ شخصی ویبلاک لری، همده فیسبوک اجتماعی ترماغی آرقه لی 2005 ییلدن بویان ترقه لیب کېلماقده. اؤلکه اجتماعی وضعیتی ناتینچ بۇلیب، بدرغه لیکده عایله وی حیات معمالریگه بېریلیب کېتگنی اوچون، او عموم آگنده اؤز اثرلرینی تۇپله ب، ترقه تیشگه مجال تاپمه گن. شو اوچون اثرلری نینگ بیر قسمی افغانستانده و بیرخیلی هم اؤزبېکستان یۇقالیب کېتگن.

قۇلینگیزده گی تۇپلم ایجادکارنینگ اېلک شعری تۇپلم سنه له دی. مذکور تۇپلم ترکیبیده سیغدیریلگن شعرلر، اساساً ایجاد کار حیاتی نینگ تورلی دورلریده یره تیلگن شعرلردن عبارت. دکتر عزیزالله فاریابی نینگ چاغداش تُرک- اؤزبېک ادبیاتی حقیده معلومات بېروچی تذکره لر، جمله دن (رنگین کمان شعر یا تذکره سخنوران فاریاب)¹ ده قیسقچه شرح حال و بیرنېچه شعرى نمونه سی کیریتیلگن. شو نینگ دېک (المار تاریخ کؤزگوسیده)² ناملی اثرده هم اونینگ حیاتی و ایجادى حقیده معلومات بېریلگن. او، اساساً ینگى آق شعر و هایکو ژانرلریده شعر یازه دی. او عروضی و سنتی وزن دن کؤره،

1 - امینی. محمد کاظم (1403) رنگین کمان شعر. تذکره سخنوران فاریاب. (با تجدید نظر، اصلاحات، پیرایش و توضیحات) موسسه انتشارات علم و فرهنگ طاها، تهران. صص 498-501. شابک: 978-622-91199-9-0

2 - الماری. عزیزالله (1399) المار درایینه تاریخ. مطبعه دوستان بلخ.

اۋزبېکستان ادبیاتیده کینگ رواجله نیب کبله یاتگن بارماق وزینی یاقتیریپ،
شعریته قولة یدی .

دکتر عزیزالله اجتماعی ترماقلرده جدا فعال آدم. او، 2005 میلادی ییلدن قدر
فیسبوک اجتماعی ترماغیده فعالیت قیلیب کېلماقده. اۋزی نینگ شخصی
فیسبوک صحیفه سیدن علاوه اونینگ اوچته ویبلاک و انترنتی سایت لری
بار. او، اۋز آنه تیلی، اۋزبېک تیلی یوکسلیش اوچون اوزاق ییللردن بویان
اجتماعی ترماقلرده ایریم اجتماعی حیات، تاریخ، ادبیات، تاریخ ادبیات و باشقه
موضوعلرگه عاید، کریل و لاتین الفباسیدن، اېسکی اۋزبېک املاسیده قیلگن
ترجمه لرینی ترقه تیب کېلماقده.
تُرکستان اوغلانلری.

1. <https://mangubek.blogfa.com/pst/821>

2. www.uzbegim.blogfa.com.

3. www.hikmatlar.blogfa.com.

4. <https://www.24sahat.com/1394/06/0555160/#more-55160>

شعرلری اشوله چیلر واسطه سیده قیزغین کوتیلیب آلینگن ایجاد کار

دُکتر عزیزالله فاریابی ملی تۇیغوگه اېگه دردلی شاعر، اونینگ شعرلری اۇزیگه خاص ساده و صمیمی تیل، جوشقین تۇیغو و اۇزیگه خاص جاذبه دارلیگی باعث کۇنگول لردن اۇرین آلیب، قطار اوروپاده استقامت قیلیب کپله یاتگن افغانستانلیک موزیسین لر ارقه لی، موسیقی پرده لریده کؤیلنگن. قوییده اونینگ تورلی اشوله چیلر واسطه سیده اشوله بؤلیب، اجتماعی ترماغلرده ترقلگن بیرقطارشعرلرینی ذکر ایته میزدیمک بیرخیل اشوله لر بسته کارلیگیده قدرلی موزیسین فردین عسکری جنابلری هم اؤنیملی حصه قۇشگن :

1. تنیقلی صنعت کار وحید امید.¹ (اوپتته² شعرینی اشوله طرزیده اجرا ایتگن)

1

<https://youtu.be/Xcd0ikJ2NGs?si=oQ8IN77GKwbSrR7p.OINALEK-Wahid> Omid, in Consouver 2010.

2 https://youtu.be/C205UUGoSrg?si=VRd_ELCJe625-ftH-Wahid
Omid - Tomche

2. فارس تیلی تنیقلی صنعت کاری طاهر شباب.¹
3. تنیقلی آوازخوان و چالغوجی، خیرمحمد چاووش.²
4. تنیقلی آوازخوان، مسعود امید.³
5. یاش اؤزبیک صنعتچی سهراب ایلپار.⁴
6. یاش اؤزبیک صنعت کار عبدالمجید اندخویی.⁵
7. استعدادلی یاش مقام خوان عبدالمنان اندخویی.⁶
8. یاش استعدادلی⁷ اؤزبیک صنعت کار، جواد محبوبی.⁸

1 https://youtu.be/JcWTO_otEuu?si=v0nFKNTNg2hCEOeM.Tahir
Shubab – Qara Qara Uzbeki.

2 <https://youtu.be/T-igUqa-vLA?si=fWP9rdQXTTsPZA3y>.

3 <https://youtu.be/Uw3uKb-6wOg?si=heqlwclwCdS0Dsvd.Masood>
omid.

4 <https://www.facebook.com/share/v/1GFUuECrry/>.Suhrab Elyar.

5 <https://www.facebook.com/share/v/19HWHWZgrY/>

6 <https://www.facebook.com/share/v/1G4pkNbH4n/>

7 <https://youtu.be/> 8r2qRHmy-
ig?si=FL5WubofRwpGlFk.Jawad Mahbobi – Ach Yozingne.

8 <https://youtu.be/> - 0XkKf2Fo?si=77D8oylQFYsazqtO.Jawad
Mahbobi – Corona.OFFICAL MUSIC VIDEO 2020.

«تُرکستان گه سلام» شعر تۇپلمى حقيده بىر نېچه آغيز سوز!

قۇلىنگىزده گى «تُرکستان گه سلام» شعر تۇپلمى دُكتر عزىالله فاريابى نىنگ اېلك شعرى دفترى. بىز بو كېشى بىلن يقين دوست و قدردان و آنه تُرکستان نىنگ بىر بۇلگى سنه لگن، جنوبى تُرکستان (حاضرگى شمالى اوغانستان) كۆركم ديارىدن، قاله بېرسه بىر ولايتگه منسوب بۇلگن حالده هم، حياتده اصلا بىر- بىرنى يقىندن كۆرىپ، اوچره تمه گنمىز.

چونكى سۇنگى ۴۶ يىل اره سىده، مستملكه چى قاره سياستلر طفىلى اۇلكه و اېل اېلكه سىده يۇكلنگن دهشتلى اوروش طفىلى، بىزهم خوددى شو حدود ده حيات كېچىرىپ كېلگن خلق سېنگرى، مذكور اوروش دهشتى دن، كتته نقصان كۆرىپ، اوزاق يىللر سۇرگونده يشه گنى باعث يقين - اوزاق دوست و قرىنداشلرنى ديدارىدن محروم بۇلىپ كېلدىك.

اۇلكه ده كون- ساين آر تىب باره ديگن اوروش عقوبتلرى طفىلى، برچه اېل آغىر شرايطده حيات كېچىرىپ، ناتىنچ وضعيت و منتظم خوفسىزلىك، برچه اهالى نىنگ پلخمان تاشىدىك چپت اېللرده آتىب يباردى. ليكىن بىز بىلن دكتور عزىالله فاريابى كىبى قدردان دوستلرنىنگ بىر-بىرگه اۋزىلمس-

كېسىلمس باغلاووچى واسطه، بو يالغيزگينه وطنداشلىك و تورك- اۋزبېك چىلىك تۇيغولرى سنه له دى.

مېن بو كېشى نىنگ كمىده ۱۵ يىلدىن بويان، اجتماعى ترمالقرطفىلى، چوقور حسيات و تىل سېۋرلىك تۇيغولرى بىلن تىب، دوست بۇلىب كېلماقده مَن. او، حقيقتاً معنويت و مىلى تۇيغو لرگه تۇله بىر انسان. اونىنگ اۋزبېك تىل و ادبياتيگه نسبتاً حسياتى، فطرى و تۇغمه قابليت و سېهل كم باشقه زمانوى ايجادكارلرگه، اگر- ده خطا قىلمه گن بۇلسم، آزدن- آز اوچره يدى. او، حتاكى بدرغه ليكده هم، اۋز اېل- يورت و تىل و مدنيت همده مىلى قديرلىرىنى جان و دل بىلن قۇمسه ب كېلگن دردلى شاعر.

اونىنگ شعرلرى هم خوددى حسياتى دىك جوشقين و صاف وصمىمى، اونىنگ شعرلرى حقيده گپيره ايكنمىز؛ دكتر عزيزالله فاريابى عمرى نىنگ كتته حصه سىنى تُركستان نىنگ ايكى قىسمى، يعنى شرقى تُركستان (حاضرگى اۋزبېكستان.. .) و جنوبى تُركستان (حاضرگى شمالى افغانستان) ده، اۋتكزگنى اوچون، او، تارىخ و مدنيتى بىر بۇلىب، ليكىن تقدير تقاضاسى بىلن بىر- بىردن آجره لگن ايكى حدود نىنگ ادبى ميراث و عنعنه لرىنى اېلكه سىده يۇكله گن و مذكور داعيه نى داىما كۇيله ب كېلگن مسووليتلى ايجادكار. خوددى شو تۇيغو تاثيرات طفىلى بۇلسه كېره ك، ايجاد كارىمىز مستملكه چىلىك قاره سياستلر طفىلى انقراضگه اوچره ب، پرچه لنگن تُركستان نىنگ، بولكلرىنى، اوز عصرىده، شعر و مدنيت واسطه سىده، بىر- بىرگه اولشتيرماقچى بۇلىب و شو غايه نى اۋز شعرىتىده ايلگرى سۇره دى.

او، ظلم و استبداد، زور آۋانلىك، مىلى عدالتسىزلىك و اجتماعى نابرابرلىك طفىلى، تاووشلرى بۇغىزىگه بۇغىلگن ستمكش انسانلرنىنگ آوازى، اونى

دُکتر عزیزالله کارگر فاریابی

یانیده او، افغانستان اؤزبکلری باشیگه معلق اجل دېک یوکلنگن اوروش فلاکتی و اونینگ ایچکی عامللری سنه له دیگن، اېل و یورت قراختلیگیدن دنیا- دولت آرتتیریپ فرعونلرچه حیات کپچیره دیگن خایین و ساتقینچی سیاستچیلرینینگ فاش ایتیب، تنقید قیله دی. قوییده گی نمونه لر شاعرینینگ، بدیعی اسلوب بیلن پره تگن جانلی تصویرلری:

قنچه دین و قنچه آیین، تارتیشر حق یولیده
هیچ بیریدین حق اوچون، اېزگو دیانت کورمه دیم!

هردایم بو عالمده، ظلم و ظالملیک زور دیر
زمان بیلن فلک نینگ ، عدالت کوزی کوردیر

باش بؤلگنلر هنوز تیریک
قویلری بار سوریک- سوریک،
سیزدن بیزگه قالدی قبر!
قنچه قیلسین آنه نگ صبر؟!
جانیم بالم! ابرکه تاییم،
جان بالم دېب، بیغلر ایدی،
بیر آنه،
بیرمېن اېمس،
بیر مېنگ اېمس،
کۆپ آنه لر،

مېنگە اوخشە ب
يىغلىر ققشە ب،
بىر كۈن كېلىب،
كۆز ياشلىرى،
درىا بۇلر،
نالە لرى النگە لى الاو بۇلر!
ارواح لرى سما كىزە ر،
قانخورلرنى،
غرام لرنى،
اۋيىن بۇزە ر،
جىركىچ لرنى باشىن اۋزە ر،
تىنچ ياتە قال،
سېن آرام آل،
جانىم بالم!
جان بالم دېب، يىغلىر ايدى
بىر آنە! بىرآنە
تىقىدى سوۋە گە اېگە، ھجوى روشدە ايتىلگن شعرلر قطارىدە،
قويىدە گى شعر:
الامان نى اوستى دن كۈلدىنگ وكىل!
نېچە يىل دور بغيرىنى تىلدىنگ وكىل!
كېچە- كوندوز رشوت و يالغان بىلن،

دُکتر عزیزالله کارگر فاریابی

سېن دن افضل دورايشک ؛ بيلدينگ وکیل !?
ايندى يورته ياش و قری لر بيلر،
يۇق مجالينگ، ايندى سېن اۇلدينگ وکیل!
شاعر نينگ وطن و اېلگه بۇلگن محبتى حقيده قوييده گى شعر آچيق افاده
بېره دى:

يورتيمن سېنى يۇلينگده، بارليغيم فدا بۇلسين
بويازوو نى اۇقيگن، كۇنگلى مهردن تۇلسين

سېنى جاندن سېويب يخشى كۆره من
ايككى دنيا اۇز سۇزيمگه توره من
كېره ك بۇلسه اۇز جانيم نى بېره من
السلام اى توركستانيم السلام!
ايجادكار تمانيدن بېريلگن قوييده گى لوحه لر گه دقت قره تينگ:
وجدانى بار انسان نى، قيلمس ايكن لر عزت!
وجدان سيز خايين لرنينگ قيلر ايكن لر حرمت!
قاتل كېشى لرنى اېل تاج كېپديريب باشيگه
برچه ياش وقرى سى، تورر قاتل قاشيگه
حق دېب اگر آغيز آچسنگ، بيرتركنلر آغزينگنى
سيس چيقاره من دېسنگ، اوزه ر كنلر بۇغزينگى
يازه ى ديب قلم آلسنگ قلمينگنى سينديرر
سۇز ايتماقچين گربۇلسنگ بوتون سېنى تينديرر

ایشیت عرضیم جان بالم
کۈنگلیم توله دور الم
سۈزلریمگه قولاق سال
یخشی لرین تیریب آل
تانیب آلگین آته-نگنی
بیلیب آلگین آنه-نگنی
بابالرگه تېگمه-دیک
یاووگه هیچ باش اېگمه دېک
حیاتده حلال یۈردیک
دایم بیر سۈزده تۈردیک
بیتلری دفتگه سزاوار!

حاضرگی زمانده افغانستانده گی اۈزبېک ادبیاتی بیلن، قوشنی اۈزبېکستانده گی شعریت بابیده اینگ - کتته فرق شوکی، فارس ادبیاتی نینگ کېنک تاثیراتی طفیلی، افغانستانده گی زمانوی اۈزبېک ایجادکارلر، عروضی وزن گرداییدن چیهه آلمسدن، تُرکی شعریتده خاص بۈلگن «برماق وزنی» دن اوزاق قالب، شوباعث ینگى و زمانوی موضوع و سوژه لر نینگ بدیعی ادبیاتده، ینگى طرزده عکس ایتدیریش دن بی بهره قالگن لر. حالانکی عروضی وزن، شونگه اوخشه ش قافیه، اۈزیگه خاص خصوصیتلری طفیلی، زمانوی موضوع و سوژه لر افاده سی اوچون، کتته مانع بره ته دی. البته بو سۈزیمیز، افغانستانلیک اۈزبېک شاعرلر بوتونله ی، برماق وزنیده شعر یازیش قابلیتی دن، عاجز دیگن معناده اېمس. بلکی بو گپ دن اساسی مقصد، ممتاز اۈزبېک ادبیاتیده عروضی وزن و شعریت اوچون مخصوص بۈلگن قافیه، قه ی درجه

دُکتر عزیزالله کارگر فاریابی

دە، بدیعی ایجادکارگە، تورلی معنالنرینگ افادە سی اوچون مانع یرە تە دی دیگن معنادە.

موجود شعری تۆپلمدە گی شعرلرنینگ اساسی خصوصیتی صاف و سادە تیلگە اېگە لیگیدن علاوه، ایجاد کارنرینگ عروضی وزندن کورە، برماق وزنیدە وفادارلیگی و شو آرقە لی قدیمگی تُرکی ادبیاتگە خاص بۆلگن عنعنە لرنینگ رواجلە نئیریشی دیر.

تۆپلمدە گی شعرلرنینگ تیلی بغایت سادە و روانلیگی، عین حالده چوقور ملی حسیاتنی اؤزینگە یوکله گنی، شاعرنرینگ قە ی درجه دە، اؤز تیل و اېلیگە نسبتاً چوقور محبت و سېوگی سیدن دلالت بېرە دی. بوندن علاوه، اونینگ شعریتیدە ینە بیر دقتلی موضوع قالب و فُرم جھتدن ینگ لیکلر دیر، او، باشقە ایجادکارلردن فرقلی روشدە ایسکی قالب لرنینگ سیندیریب، هایکو¹ و برماق وزنیدە بولگن قالبلر نینگ قولە یدی. او، برماق وزنینی اساس تۆتیب، بوتون آنە تُرکستان، آنە تیل و اونینگ اېل و خلقیگە بی پایان اراداغ و حرمتینی بیان ایتیش حالده، سنتی عروض و قافیە قاعدە و اصول لریگە هم حرمت قویب، اؤزبېک ممتاز ادبیاتیدە گی مذکور عنعنە لردن هم اؤنیملی - اؤرینلی فایده لنگن.

بیز قدرلی ایجادکاریمیزگە تېنگری درگاهیدن، تن ساغلیکی و ایجادی ایشلریگە امدلر طلب قیلیش یانیدە شونده ی اثرلرنینگ چاپ بۆلیب ترقه

1 Haiku- اصلدە جاپان ادبیاتیدە خاص بۆلگن شعر توری، مذکور ژانر، اوچتە سطر و عبارە دن تشکیل تاپیب. هر بیر عبارە و هر بیر سطر ۵،۷،۵ بۇغین موجود. مذکور شعرلر عموم آگندە، طبیعت، عمر اؤتگونچیلیگی، حیات لحظه لری، ایچکی تۇغولرکی موضوعلرنی اؤز ایچیدە آله دی. عموم حالده بو خیل شعرلر قافیە سیزو وزن سیز بۆلگن حالده هم؛ سطرلردە گی بوغین لر، موسیقی لیک و ایچکی وزنگە اېگە.

لیشى نینگ، كېله سى نسل اۋزبېك ممتاز و زمانوى ادبياتىده گى ايزگو عنعنه
لرنىنگ رواجله نىشى يۋلىده اۋته فايده لى دېب بيله ميز.

محمد كاظم امينى

تهران - ملارد - سرآسياب - بهاره غربى

۲۰۲۵ - ۵ - ۱۵

صادق يار

تور ككه، تور كدن اوزگه صادق يار بولمس
تور ككه، تور كدن اوزگه وفا دار بولمس
تور ككه، تور كدن اوزگه عار - وقار بولمس
تولكى بولمه ى، شير بولينگ اى توركلر!
ايرى بولمه ى بير بولينگ اى توركلر!
تور ككه، تور كدن اوزگه قردانى يوق
تور ككه، تور كدن اوزگه مهربانى يوق
تور ككه، تور كدن اوزگه جانه جانى يوق
تولكى بولمه ى شير بولينگ، اى توركلر!
ايرى بولمه ى بير بولينگ اى توركلر
قولنى قولگه سيزبهرىنگ قرداشلر
بير بوليب يولگه چيقينگ يولداشلر
علم و فن بيرله تولينگ چاغداشلر
تولكى بولمه ى شير بولينگ اى توركلر!
ايرى بولمه ى، بير بولينگ اى توركلر!
قنى اوشه بيزنى شوكت - شانيميز؟
قنى اوشه بيزنى يورت - قورغانيميز؟
قنى اوشه بير بويوك تورانيميز؟
تولكى بولمه ى شير بولينگ، اى توركلر

ایری بۆلمە ی بیر بۆلینگ ای تورکلر!
قیرغیز و هون بیرلە یفتل هم آتیلا
تیمور و بابر همده بايقرا
محمود غزنه بیرونی، تورک آتا
تولکی بۆلمە ی شیر بۆلینگ ای تورک لر
ایری بۆلمە ی بیر بۆلینگ ای تورک لر
شیربۆلیب، تاغ وتاشنی سیز کیزینگ
قیرگه که یاکورسنگیز بغرینی ایزینگ
قیتە دن بیرکتته تورکستان تۆزینگ
تولکی بۆلمە ی شیر بۆلینگ ای تورک لر!
ایری بۆلمە ی، بیر بۆلینگ ای تورک لر!

غربت!

اوتوندىك اۋت بۇلىب ياندىم، بو غربت آفتابىدن
بو غربتدە كېشى اوسمس، بو غربت نان و آبيدن
بو غربت شەھرىدە كېمسە، كېشىسى يۇق غربت اولر
بو غربت شەھرىدە اۋلدىم، غربىلىك اضطرايىدن
غربىلرنى غربىى من، بو غربت شەھرىدە دوستلر
غربىلىك هم بو دنيا دە، بو غربت نىنگ حسايىدن
كۇزىم آچىب، آدىم باسدىم، و هر بير سۇز، آدىم- دە
سيتىلدىم كۇپ بو غربتدە، ناكس اهلين عتايىدن
تن و قان و جان و جسميم، بى درمان دردگە باتدى
يولقىدىم كۇپ درد لر گە، آيرىلىق التهايىدن
قاچىب اۋىقو ايكى كۇزدن، تون ايچرە مېن تونە ب چىقىدىم
سورە ب احوال غربت اۋلكم، كۇكدە گى ماھتايىدن
غربت ميدانىدە يلغوز، با شىم آچىق كوزىم كۇكدە،
بيران دوست و قرينداس يۇق، بو يۇقلىكىنىنگ عذابىدن
بو غربت شەھرىدە آقدى، كوزدىم دن قان مثال دريا
كورىب جان ذات ايله انسان، بىلە بىغلر خونايىدن
بو غربت نىنگ اسپرىدە، جگر- بغيرىم كباب بۇلدى
بو غربت قولىدن تاندىم، جگر- بغيرىم كبايىدن
فراقىنگ يۇ لىدە اولكم، يريم جان بۇلدى بو كۇنگىل
بو كۇنگىل خستە دىرايچىب، فراقىنگى شرايىدن

بهار اوتیب خزان و قیش، توکیب ییراق قاریاغماقده
بوگون عاجزو حیران من، بو عمریم نینگ شتاییدن
کوچیم اوتسه قولیم ایتسه، بودنیا نی فلکیغه
برین باشدن باشلرایدیم، توتیب فلک طناییدن
بو دنیا ده اوکین ده من، زمان اوتیب حیات کبتدی
بیران ییراق آچالمادیم، حیاتیتم نینگ کتاییدن
اگر اؤلسم بوغریت شهزیده، دوست و برادرلر
بیلیب آلینگ بو کونگلیم نینگ، ماجرا انقلابیدن
ملامت ایله منگ هر دم، بو عاشق کونگیل زارنی
بیره ر بیر - بیر حساب ایل آلدیده اوز انتصاییدن
اگر مېنگته سپور بولسه، بیرینچیسی اوزیم دیرمن
بو اؤلکن بیرلیگیم بولسه، ابل و یورت انتخاییدن
وطن عشقی اوچون یانیب، توتون بولیب توتیب یازدیم
بوکوی تارتیق وطن سېنگه، عزیز فاریایدن

آنه تىلىم بېره مى

قوتلوغ بۇلسىن تىلسېور تىلداشلىرگه
قوتلوغ بۇلسىن اېلسېور قانداشلىرگه
قوتلوغ بۇلسىن جان كۇير قرداشلىرگه
قوتلوغ بۇلسىن برچه اولكه داشلىرگه

بوكون يورتده جان و دىلم بېره مى
جان و دىلم، بويوك اېلىم بېره مى
جان و دىلم بويوك اېلىم يورتىده ،
جاندىن عزيز، آنه تىلىم بېره مى

آنه تىلىم هرسۇزىده رنگى بار
هرسۇزىنى رنگىده، آهنگى بار
سۇزى بېرله رنگى و آهنگىنى
اۈزى گه خاص تاتلى بېر جرنكى بار

آنه تىل بو آنه لرنىنگ عفتى
آنه تىل بو آته لرنىنگ صولتى
عفت و صولت نى اعزاز ايله-سك،
اېلىمىزنىنگ فطرت و هم شوكتى.

تیل سېورلر آنه تیل پروانه سی
اېل سېورلر اېلی نینگ فرزانه سی
تیل سېور و اېل سېورلر سېووسه یورت
یورت سېورلر، مردلر - مردانه سی

تیل بو اۆتمیش و حیات نینگ یۆزی دیر
اۆتمیش و حال نینگ یۆزیده، کۆزی دیر
یۆز و کۆزی دن انگلر دهر و دیار،
دهر و دیر ده اینگ کبره کلی سۆزی دیر

سۆزیمیزده اعتبارلیک بۆله یلیک
اعتبار و اختیارلیک بۆله یلیک
تیلیمیزنی دنیا ایچره تینیپ
اېل لر ارا، افتخارلیک بۆله یلیک

تيل لرخاقانى

توركلردن ياسيده بير، اۈزبېك بېك و هم خانى
تيللر ايچيده تىلى، برچه تيل نينگ خاقانى
تمل تاشين ازلدە تېنگرى، اۈزبېك قۇيگن
علم و معرفت بيلن بۇلگن بيرنينگ سلطانى
ايشانمە سنگ تاريخنى كتابين ورقلب كور
كۇك آسمان تامانده قۇييلگن نردبانى
سينچيكله ب گر ايزله سنگ تاپه سن، سېن يۇلينگنى
سامان يۇليده يۇرگن يوك آرتيلگن كاروانى
اورخون بيتيكلرى دن كۇپلې درس آلسه بۇلر
بۇلمسه بېلگى لاوچى « ددە قورقوت¹ » داستانى
اۈزبېك تىلى آنه تيل، تورك اېلگه حرمت قىلسنگ
اۈزبېك اېلى آته تورك، بۇلسنگ بىليم انساني

1- دده قورقوت آتا، تورك تىليده تاريخى اسطوره اى بيركتاب دن عبارت. مذکور كتابده ۱۲ ايپيك - حماسى اسطوره يى روايت لركيريتيلگن. مذکور اثر دنيا مقياسيده اينگ قديمگى مدنى يادگارليكلردن > سابله دى. مذکور روايتلرلا صلده (توركى اوغوزى) تىلده بازيلىب، مذکور حكايه لر زمينى حاضركى اورته آسيا وقزاقستان حدودلرى بولىب، تخمين لرگه كوره، ۱۶نچى ميلادى عصرگه بارىب تقيله دى.

اېز گولیک نى تېلە يلیک!

يالغان ايکن بودنيا، اېز گولیک نى تېلە يلیک!
يوق دیردنيا ده وفا، اېز گولیک نى تېلە يلیک!
يالغانلرگه ايشانديک، يالغان اؤتیده يانديک
قیلگن ایشیمیز جفا، اېز گولیک نى تېلە يلیک
کۈنگیللرنى غشلە دیک، اوروشلرنى باشلە دیک
يۈرگن يۈلیمیز خطا، اېز گولیک نى تېلە يلیک
اېلنى قانین شیمیردیک، سويکینی کیمیردیک
بۈلديک عالمگه رسوا، اېز گولیک نى تېلە يلیک
قرآن نى قیلدیک کۈیلک، آیتین قیلدیک قلقلان
طاعت-عبادت ریا، اېز گولیک نى تېلە يلیک
اگر بۈلسک بیز انسان، ذره بۈلسه گر وجدان
تېنگری دن قیلیب حیا، اېز گولیک نى تېلە يلیک

آته - آنه حرمتی، اجدادلرنى عظمتی

بۈلیب عقللی دانا، اېز گولیک نى تېلە يلیک
آدم قدرین بیلە يلیک، یخشی ایشلر قیلە يلیک
يالغان ايکن بودنيا، اېز گولیک نى تېلە يلیک

غشله دىنگ!

قوم بيلن قومنى غشله دىنگ
اكة-اوكه نى تشله دىنگ
يورته اوروشنى باشله دىنگ
آدم بۇلمه ى كېتگين ايدى!

قاره كۆز لرنى اۆلديريپ
قبرستانلرنى تۆلديريپ
غنچه گللرنى سۆلديريپ
آدم بۇلمه ى كېتگين ايدى!

كيسه لرينگنى تولديريپ
اؤغىل - قيزينگنى كولديريپ
بۇلمه گن ايشنى بۇلديريپ
آدم بۇلمه ى كېتگين ايدى

غريبلرنى يۇق ديرسانى
تاميريدە يۇق ديرقانى
جسم و تنده يۇق دير جانى
آدم بۇلمه ى كېتگين ايدى

اېلنى اوى و جاي سيز قىلىب
اۋغىل-قىزىن بغيرىن تىلىب
آغزىده گى نانىن اېلىب
آدم بۇلمه ى كېتىگىن ايدى

اېلنى ساتىب قىصرلر قۇردىنگ
دور و دورانلرنى سۇردىنگ
اېلنى تشلب، قاچىب يۇردىنگ
آدم بۇلمه ى كېتىگىن ايدى!

دُكتر عزىالله كارگر فارىابى

گوزە ل قىز!

آلمە بىلن اورگن قىز!

يۇلىم توسىب تورگن قىز!

توسىب يۇلىمنى آلىب

كتتە غوغا قورگن قىز

باغ يانىدىن اۋتە يىدىم

قوشىق آيتىب كېتە يىدىم

آلمە سىن آتمە گندە

منزىلمگە يىتە يىدىم

آلمە بىلن اورگن قىز

يۇلىم توسىب تورگن قىز

توسىب يۇلىمنى آلىب

كتتە غوغا قورگن قىز.

تانگ هواسی!

اڀرتہ تانگدہ تانگ هواسی بؤلہ قال!
اڀرتہ تانگدہ کؤتہ من سڀن کڀلہ قال!
عطرینگ بیلن اطرافیم نی اورہ ب آل!
نالیشیمدہ قولاقلرینگ سالہ قال!
تارتیب - تارتیب چوقور نفس آلہ بین
قانیم ایچرہ سین اوکسیجن بؤلہ قال
اوکسیجن سڀن، مڀن اوچون گر بؤلہ سڀن،
تنیمدہ گی بارجانیم نی آلہ قال

آل جانیم نی کڀرہ ک بؤلہسہ ہرتانگدہ
جانیم آلیب، آلیب جانیم تالہ قال
اڀرتہ تانگدہ، تانگ هواسی بؤلہ قال
اڀرتہ تانگدہ کوتہ من، سڀن کڀلہ قال!

دۇكتور عزيزالله كارگر فاريابى

تاج محل!

تاج محل سېوگى سىدن يۇق، هيچ بير سېوگى منگو
تاج محل دنيا ايچيده سېوگى اوچون دير اولگو

تاج محل دنيا ده بيته جفت سيز دير، تاج محل
تاج محل عشق و محبت اوييده دير كوزگو
تاج محل سېوگى نى قصرى سېوگيگه دير تاج و تخت
تاج و تختى برقرار جهان ايچيده دير اينجو
تاج محل، ممتاز ديرهم، ارجمند عالم ارا
تاج محل تاريخ و صنعت ايچره اوچمس ياغدو
تاج محل بيتتى عجايب لر ايچيده تاج دير
تاج محل دير معبد عشق و صفا هم اېزگو
تاج محل بغيريده مېن "شاه جهان" دېك كېزديم،
مېنگه بېردى سېوگى سىدن او، ينه اولمس تۇيغو.
تاج محل سېن سن مېنگه، ايسكى اؤتميش دن نشان
سېنى قىلديم مېن زيارت مېنگه يۇق دير هيچ قېغو

دیوانه مېنمن!

باشقه لر آباد دیر، ویرانه مېن من!
باشقه لر هوشیار دیر، دیوانه مېن من!
باشقه لر قرداش دیر، بیگانه مېن من
قول کبی زنجیر من، زولانه مېن من

باشقه-ده بیلیم بار، کؤکلرگه اوچر
اېل و یورت یؤلیده جانیدن کبچر
خلقینی بختیارقیلیش اوچون
عقل وانگی بیلن پلان لر بیچر

باشقه-ده قنات بار، قناتین قه یره ر
چمن وباغلرده بی ملال یه یره ر
گل بیلن گل پیراق غنچه قاشیده
امیدلی کویینی بختیار سه یره ر

مینده-ده قنات بار، قنات اوزیلگن
قناتلر دن مینگه قفس توزیلگن
قول-یاغیم کیشن، بوینیمگه زنجیر

دُکتر عزیزالله کارگر فاریابی

منگله یمگه قوللیک صورت چیزیلگن

باشقه لر اوستیمدن کولیب آتر تاش
گوده بارگوده-ده لیکن یوق دیرباش
شفقت سیز زمان و حیات هم بوگون
کیله-جکنی ایسله ب کوزدن آقر یاش

باشقه لر بیر- بیرین یات و یاو بیلمس
بیر- بیرین حقیگه یامان ایش قیلمس
مینگ افسوس ایته من باشقه لر، بوگون
مینی بیرایتجه هم کوزیگه ایلمس!

باشقه-ده تیلی بار، تیلیده عسل
ایل و یورتی اوچون یازه رلر غزل
بختیارلیک اوچون، بخت بیلن یشب
خلقینی سوزیگه قیلر لر عمل

مینده-ده تیلیم بار، تیلیم دیر کسل
سوزلریم یالغان دیرهمه سی بدل
قسمتیم شوم ایکن منگله بیم توزلیک
ایل و یورت سوزیگه قیلمه دیم عمل

باشقه لرآباد دیر، ویرانه مین من!
باشقه لر هوشیار دیر، دیوانه مین من!
باشقه لر قرداش دیر، بیگانه مین من
قول کبی ایرک سیز و زولانه مین من

آنه تیل حرمتین!

قیلسنگ اگر اوز تیلینگی حرمتین
قیله سن سین، اوز آنه-نگنی عزتین
سیوسنگ اگر آنه تیلینگ، یوره کدین
اسره ی سن سین، اوز آنه-نگنی عفتین
کیچه-کوندوز زحمت چیکسنگ اگرسین
کوکلرگه چه کوته ره ر سن شوکتین
سۆزلب، اوقیب، یازیب اولگورسنگ اگر
تاتلی تیلنی بیله سن، سین حشمتین
باشقه لرگه اؤز تیلینگی اورگتسنگ
اورگنگلر بیلیب آلر، صولتین
ایل لر آرا یایسنگ آنه تیلینگی
آنه تیلینگ تاپگن بولر دولتین
مرد بولسنگ گر هاریمسدن، آله یور
آله یوریب تیلینگی قیل، خدمتین
خدمتین قیل آنه تیل گه، جانینگدن
برچه کورسین آنه تیلینگ رفعتین
فداایله عزیزجانینگ، تیل اوچون
تاپه سن و کوره سن سین نزهتین!

نى كونلرنى كۆرمە دىك!

بو عقل سىز باش بىلن، نى كونلرنى كۆرمە دىك!
كۆزدە گى غم ياش بىلن، نى كونلرنى كۆرمە دىك!
قدريمىز قىلدى بىر پول، يانيب توتب بۆلدىك كۆل
قول لر گە بۆلىب بىز قول، نى كونلرنى كۆرمە دىك!
اۈزىلگن گلدېك سولىب، چاره سىز نىم جان بۆلىب
المدن يوره ك تۆلىب، نى كونلرنى كۆرمە دىك
درد دن تۆلگن جانيمىز، سويوقلشگن قانيمىز
سىنىب تىر - كمانىمىز، نى كونلرنى كۆرمە دىك
يىللرايچره ققشه تىب، ياستىقىمىز بۆشه تىب
غم گلىمىن توشه تىب، نى كونلرنى كۆرمە دىك
اغو، يىگن اشمىز، ينگىل بۆلگن تاشىمىز
كتتە بىلن ياشىمىز، نى كونلرنى كۆرمە دىك
اوچرماچىن اتمىمىز، يۇق ايتماقچىن ذاتىمىز
زهرلب حياتىمىز، نى كونلرنى كۆرمە دىك
حياتدە كۆپ قاقىلىب، جوده ارزان ساتىلىب
توپگە قويىب اتيلىب، نى كونلرنى كۆرمە دىك
بو عقل سىز باش بىلن، كوزدە گى غم ياش بىلن
برچه قاره قاش بىلن، نى كونلرنى كۆرمە دىك!

دُكتر عزيزالله كارگر فاريابي

آنه تُركستان ييغلر!

بويوك اوتميشيني اېسلب، آنه تُركستان ييغلر
اېزيليپ جسم و جاني، جگر- بغيري قان ييغلر
رنگي سريق، حالي خراب، تالان - تاراج بۇلگن مالي
بو حال زاريني كۇرگن، زمين و آسمان ييغلر
تاريخيني اۇقيپ كۇرگن گدا- شا ه، بۇلر مغرور
بوگوننى يازە ر بولسه، قلم له ديوان ييغلر
غم و قېغو غباريده، بورى - قشقىر شكاريده
جلاد - اۇغرى لر قوليده، چاره سى يۇق توران ييغلر
چاپدى آتتين قنچه ارباب، ماس قىليبان اۇزين هر باب
بو ساتقين لر برين كۇريب، قيشلاق و هم قورغان ييغلر
يوغريليب درد والم گه، تاب و طاقت بۇلدى طاق
تاشدى چيدم، صبر يۇقالدى، كوييب عصر وزمان ييغلر
اولكه ويران، جگر برين، يۇلر بوم - بوش، يۇرمس كروان
بو احوالى مزاريدن، كۇريب صاحب قران ييغلر
نوايى دېك بيليمدانى، قبرى ويران، روحى سرسان¹
نه بۇلدى آنه يورتيم، ديب نوايى هم چنان ييغلر

1 مذکور شعر ميلادى ۲۰۱۰-۲۰۱۱ يىللار نىنگ محصلولى، مذکور يىللردە بويوك دها ميز، اميرعليشير نوايى نىنگ تبرك مقبره سى، ويرانه گه ايله نيب كېتگن ايدى.

اېزگو دن اېل ايچره تۇزگن، تېنگ و تاتولىك حيات
ميرزا بابر بۇلىب حيران، ايگى كۇزى گريان يىغلر
كۇنگىل باغى خزان بۇلگن، اميد ايلديزلىرى سۇلگن
سۇنماق توشگىده قاتيب، بوييرده باغبان يىغلر
كۇزلىرىنى قىلىب بولاق، سۇزلىرى يۇق، تىلى قشاق
قىسى درد دن آچه بين سۇز، كۇپليگىدن زبان يىغلر؟
اېل بىلن يورت قاورىلىب، ياندى وكۇيدى همچنان
قازان ايچره جيجيق كىي، ايت بىلن استخوان يىغلر
بوكوروم ليك كونلرنى، نى كۇز بىرله كۇريب تورگن
قوياش و آى و يولدوزلر، گاه آچيق - گاه نهان يىغلر
داد يىغلر، داد يىغلر، داد دېب تُركستان يىغلر
بويوك اؤتميشىنى اېسلب، قىتته دن تُركستان يىغلر

دۇكتور عزيزالله كارگر فاريابي

بىلىم - بىلىم دىيىنگلر!

اۇقىشىگە بارىنگ باله لر، علم اوچون اينتېلىب
مكتبگه بارىنگ اي قىزلر ،بىلىم اوچون اينتېلىب
كاشغرى - نوايى نىنگ، يۇلى اوچون تىلپىنىب
كاشغرى - نوايى نىنگ، روح لرىنى شاد ايتىب

بىلىم آلىنگ باله لر

علم آلىنگ اي قىزلر

علم آلىنگ باله لر

بىلىم آلىنگ اي قىز لر

اۇقىنگده - اۇقىنگ

يازىنگده - يازىنگ

بىلىم - بىلىم دىيىنگلر

اۇقىنگده - اۇقىنگ

يازىنگده - يازىنگ

علم - علم دىيىنگلر

مكتبلرگه كېم بارگن؟، باله لر، قىزلر بارگن!

اۇقىشلرگه كېم كېتگن؟، باله لر، قىزلر كېتگن!

قۇللىرىگه كتابى، كېچە - كوندوز اۇقىگن

قولتىغىگه كتابلر، هر كونى مكتب كېتگن

بىلىم آلىنگ باله لر

علم آلىنگ اي قىزلر

علم آلىنگ باله لىر
بىلىم آلىنگ اى قىز لىر
اۇقىنگده - اۇقىنگ
يازىنگده - يازىنگ
علم - علم دىىنگ لىر
اۇقىنگده - اۇقىنگ
يازىنگده - يازىنگ
بىلىم - بىلىم دىىنگ لىر
اۇقىشلىرى بىتدىمى ؟ عالم بۇلىب ايتدىمى ؟
مكتبلىرى بىتدىمى ؟ بىلىملى بۇلىب ايتدىمى ؟
اۇز بورچىنى بىتتىرىب، مرادلرگه بىتدىمى ؟
بورچلىرىنى بىتتىرىب، مقصدىگه ايتدى مو ؟
بىلىم آلىنگ باله لىر
علم آلىنگ اى قىزلىر
علم آلىنگ باله لىر
بىلىم آلىنگ اى قىز لىر
اۇقىنگده - اۇقىنگ
يازىنگده - يازىنگ
بىلىم - بىلىم دىىنگلىر
اۇقىنگده - اۇقىنگ
يازىنگده - يازىنگ
علم - علم دىىنگلىر

دُكتر عزىالله كارگر فاريابى

اوى آلدىگه گل باغچه، آله مانلر آينه لسين
باغ ايچيده عطر گل، بيليمدانلر هيدلنسين
اوقيشگه بارگن قيزلرنى، زيب ا لىسا¹ قولّه سين
مكتبگه بارگن باله لرنى، نوايى بابا قولّه سين
بيليم آلىنگ باله لر
علم آلىنگ اى قيزلر
علم آلىنگ باله لر
بيليم آلىنگ اى قيز لر
اوقىنگده - اوقىنگ
يازىنگده - يازىنگ
بيليم - بيليم دىنگلر

1 - زهيراالدين محمد بابر سلاله سىگه منسوب، كورگانى امپراتور، اورنگزىب ميرزا نىنگ
تۇنغىچ قىزى بۇلمىش، زيب النسا بىگىم. هند ادبى يونه لىشى نىنگ بويوك شاعرى و دورى
نىنگ اتاقلى خطاطلريدن (مىلادى ۱۶۳۸-۱۷۰۲).

تورکلیک خصلتی

تورککه تورکدن اوزگه صادق یار بولمس
تورککه تورکدن اوزگه وفا دار بولمس
تورککه تورکدن اوزگه عار- وقار بولمس
تولکی بولمه ی شیر بولینگ ای تورکلر
ایری بولمه ی بیر بولینگ ای تورکلر

تورککه تورکدن اوزگه قدردانی یوق
تورککه تورکدن اوزگه مهربانی یوق
تورککه تورکدن اوزگه جانہ-جانی یوق
تولکی بولمه ی شیر بولینگ ای تورکلر
ایری بولمه ی بیر بولینگ ای تورکلر
قولنی قولگه سیزبیرینگ قرداشلر
بیربولیب یولگه چیقینگ یولداشلر
علم و فن بیرله تولینگ چاغداشلر
تولکی بولمه ی شیر بولینگ ای تورکلر
ایری بولمه ی بیر بولینگ ای تورکلر

قنی اوشه بیز نی شوکت- شانیمیز؟
قنی اوشه بیزنی یورت- قورغانیمیز؟
قنی اوشه بیر بویوک تورانیمیز

دُکتر عزیزالله کارگر فاریابی

تولکی بولمه ی شیر بولینگ ای تورکلر
ایری بولمه ی بیر بولینگ ای تورکلر

قیرغیز، هون بیرله، یقتل هم، آتیلا
تیمور و بابور همده بایقرا
محمود غزنه بیرونی تورک آتا
تولکی بولمه ی شیر بولینگ ای تورک لر
ایری بولمه ی، بیر بولینگ ای تورک لر

شیربولیب تاغ و تاشنی سیز کیزینگ
قیرگه که یاوکورسنگیز برین ایزینگ
قپته دن بیرکنته تورکستان توزینگ
تولکی بولمه ی شیر بولینگ ای تورک لر
ایری بولمه ی، بیر بولینگ ای تورک لر

آنه وطن دردی!

اوستدینگیز، اولغه یدینگیز لر آنه دیب
بو وطن آنم کیبی یگانه دیب
تاغ و تاش و دشتی نی آشیانه دیب
اوزینگیزنی بلبل و پروانه دیب
نی اوچون آنه گه یالغان ایتدینگیز؟
سوزبیریب اوز سوزینگیزدن قیتدینگیز!
درد بیرله کونگلی نی تولدیردینگیز
اوق و بوم، آچ لیک دن اولدیردینگیز
تاش لری نی مدح ایتیب درُ دانه دیب
باغ لریگه سیر ایتیب گلخانه دیب
چشمه و دریاسینی میخانه دیب
یول و یورتی ایسکی دن نشانه دیب
نی اوچون آنه گه یالغان ایتدینگیز؟
سوز بیریب اوز سوزینگیزدن، قیتدینگیز!
درد بیرله کونگلی نی تولدیردینگیز
اوق و بوم، آچ لیک دن اولدیردینگیز
تاش بیرله، تاش کومدی قیلدینگیز
یوزوکوکس و بغرینی هم تیلدینگیز

سیوه من جان دن وطن جانانه دیب
جان دن اوزینگ، ای وطن نازدانه دیب

دُکتر عزیزالله کارگر فاریابی

سین اوچون بولدیم وطن دیوانه دیب
هرکونی یازه می وطن، ترانه دیب
نی اوچون آنه گه یالغان ایتدینگیز؟
سوز بیریب، اوز سوزینگیزدن قیتدینگیز!
درد بیرله کونگلی نی تولدیردینگیز
اوق و بهم، آچ لیک دن اولدیردینگیز
تاش بیرله، تاش کومدی قیلدینگیز
یوز و کوکس و بغرینی هم تیلدینگیز
جان دیه وطنی جانین آلدینگیز
تیری سین شیلیب سمان هم سالدینگیز

باله بولیب ماجرا باشله دینگیز
آمی قیزین میدان ارا اوشله دینگیز
ساجلری دن تارتیبان تاشله دینگیز
آنه نگیزنی کوزینی یاشله دینگیز
نی اوچون آنه گه یالغان ایتدینگیز؟
سوز بیریب اوز سوزینگیزدن قیتدینگیز!
درد بیرله کونگلی نی تولدیردینگیز
اوق و بهم، آچ لیک دن اولدیردینگیز
تاش بیرله، تاش کومدی قیلدینگیز
یوز و کوکس و بغرینی هم تیلدینگیز
جان دیه بو ملک نی، جانین آلدینگیز

تیری سین شیلیب سمان هم سالدینگیز
کونگیل اویین بیرله روحین بوزدینگیز
مهروشفت رشته سینی اوزدینگیز
ایتدی عاق آنه وطن بیرله زمان
عاق لر وطنی دوزخ توزدینگیز

اوستدینگیز، اولغه یدینگیز لر آنه دیب
بو وطن آنم کیبی یگانه دیب
تاغ و تاش و دشتین آشیانه دیب
اوزینگیز نی بلبل و پروانه دیب
تاش لرینی مدح ایتیب درُ دانه دیب
باغ لریگه سیر ایتیب گلخانه دیب
چشمه و دریاسینی میخانه دیب
یول و یورتی ایسکی دن نشانه دیب
سیوه من جان دن وطن جانانه دیب
جان دن اوزینگ، ای وطن نازدانه دیب
سین اوچون بولدیم وطن، دیوانه دیب
هرکونی یازه ی وطن ترانه دیب
باله بولیب ماجرا باشله دینگیز
آی قیزین میدان ارا اوشله دینگیز
ساچلری دن تارتیبیان تاشله دینگیز
آنه نگیزنی کوزینی یاشله دینگیز

دُکتر عزیزالله کارگر فاریابی

نی اوچون آنه گه یالغان ایتدینگیز؟
سوزبیریب اوز سپزینگیزدن قیتدینگیز!
درد بیرله کونگلی نی تولدیردینگیز
اوق و بم، آچ لیک دن اولدیردینگیز
تاش بیرله، تاش کومدی قیلدینگیز
یوز و کوکس و بغرینی هم تیلدینگیز
جان دیه وطنی جانین آلدینگیز
تیری سین شیلیب سمان هم سالدینگیز
کونگیل اوین بیرله روحین بوزدینگیز
مهر و شفقت رشته سینی اوزدینگیز
ایتدی عاق آنه وطن بیرله زمان
عاق لر وطنی دوزخ توزدینگیز
ایتدی عاق آنه وطن، بیرله زمان
عاق لر وطنی دوزخ توزدینگیز

اوزبیک ایلی

اوتمیش بیلن بوگوننی همده کیله جکنی بیل
بابا - مامه لرینگنی حرمت - عزتینی قیل

عرشگه کوتاریب قویگن اجدادلرین اوتیشین
بوگون خلقلر ایچیده نام قازانگان اوزبیک ایل
ینگیل بولیب ینگیلدینگ بیر آز آغیر بوله یلیک
اولدلرینی آلدیده کورینمه یلیک کوپ ینگیل
اورگن اوزبیک ایلیدن آچ کوزینگنی ای آدم
آدمیلیک سیویشنی جیندیگینه اورگنگیل
چرخ فلک ایله- نیب حیات اوتیب کیته دی
ایزگو ایشلرنی تیز- تیز قیله یلک بیزیلمه ییل
اوتیشده گی فخرگه آزگینه فخر قوشه یلیک
تا بولمسک تاریخده باشقه لردیک سر خجل
ایل و یورتین سیومه گن، ایزگو ایشنی قیلمه گن
آنه تیلین بیلمه گن، بولسین احوالی زایل
ایلنی عزیز بیلمه گن، تیلین کوزگه ایلمه گن
ایرته گه کیچ- ده قالب قیلمه سین اول تغافل
آغریمه سی دللرنی سولدیرمه سی گللرنی
ایل کوکسیده بولیب دل باغلریده بولسین گل
اوقیگن هر بیر کیشی، گر یازمه فکرینی
یورسین دایم سرخجل، آغزیده چیریسین تیل

الغیاث!

بوجهان دن، ارمان یوق الغیاث!
یار دلبند، دلستان یوق الغیاث!
ایکی دنیا ایچیده شرمنده میز
خامه و دفتر، دیوان یوق الغیاث
ایل و یورتنی، درد و غمی بسیار
دردلریگه، بیر درمان یوق الغیاث
یورت و قورغانلر، پریشان الغیاث
الغیاث یورتگه، سلطان یوق الغیاث
باغیمیزبار، باغبان یوق الغیاث
کاروان بار، ساریان یوق الغیاث
تاغیمیز بار، باشی کوکلرگه تیگر
تاغیمیزده، هیچ ولقان یوق الغیاث
دریالری، آقیب اوتر تینچگینه
دریاسیده، هم طغیان یوق الغیاث
اولدیم آخر، هجر و فرقتلر ارا
ذره چه مینده، توان یوق الغیاث
کیل عزیزیم سین، عزیزیم بول بوگون
سیندن باشقه، دلستان یوق الغیاث!

وکیل نامه¹

آلامان نی اوستی دن کولدینگ وکیل
نیچه بیل دور بغرینی تیلدینگ وکیل
کیچه- کوندوز رشوت و یالغان بیلن،
سین دن افضل دورایشک ؛ بیلدینگ وکیل؟!.
بی سواد اکه-اوکه، آپه - سینگلینگ
گاه مدیر گاه هم رییس قیلدینگ وکیل
باسواد یاش لرنی تیپیب کوکسیدن
اوت و اوتکیر کوزلرین ایلدینگ وکیل
ایندی یورته یاش و قری لر بیلر،
یوق مجالینگ، ایندی سین اولدینگ وکیل!

1 - آلامان- آله مان سوزی، ایسکی تورکی افسانه لرگه کوره، آدمخوار، آدم یوته دیگن، رحم و شفقت سیز یاووابی موجود و انسانگه زیان بیتکیزووچی بد ذات سیما دن مقصد..

کیلینگ یاشرلر!

کیلینگ یاشرلر بوگون بیزلر یغیلیب بیر پیمان توزسک
ایل و یورت نی دردنی اوچون کیره کلی بیر درمان توزسک
بوگون دن باشله-بان بیزلر، قیله-لیک یخشی ایش هرکون
جهالت ملکینی بیرگه، تیگیسلب گُلستان توزسک
قاره ظلمت یوکی باسیب، یشه دیک بیز زمستان ده
بوظلمت نی ضیا بیرله، ایقیب بهارستان توزسک
قوچاغ-قوچاغ؛ آلیب پول لر، که قصر و کوشک قوردیلر
کیلینگ ایندی، قیلیب انصاف، گوزه ل دبیرستان توزسک
بیلیم آلسین؛ همه بیرخیل یلانچاچ- آچ لر نینگ فرزندنی
وجدانلی بیر انسان کی، یوللربیریب، امکان توزسک
غریب لر اولادی آلسین، طرفه علم و بیلیم لرنی
واسطه سیز یتیم دن هم، کتته بیر بیلیمدان توزسک
اوقوتیب برچه یاشرلرنی، جهان کوزگوسیدن کورسک
ترقی یولیدن باریب، بیزینگی بیر جهان توزسک
نادان لرنی آوازی دن، هوش و عقل لر قاجیب کیتگن
عقل - هوش نی یغیب آلیب، کیله جکده آرمان توزسک
یات و یاو لرخرسند یورگن، کوریب بیزنینگ بو جهل میز
بیز کورساتیب عالم لرنی، یات و یاو نی حیران توزسک
اگر قیلسک شو ایش لرنی، بیزه حیوان ایمس، انسان
ترقی یوللری نی بیز، ینه هم چراغان توزسک

کیلینگ یاشلر، تورینگ یاشلر، یورینگ یاشلر، آغه یاشلر
کینگش قیلیب بیر قول بولیب، ایل و یورت گه کاروان توزسک
عقلی لر بیلیملی لر، ضیالی لر؛ بیر سوز بولیب
معرفتلی بیر دانانی، سیلب اوزگه، ساریبان توزسک
ای عزیز لر کیچ بولمس دن، آلینگ قولگه ایرک بیراغین
هیلیپره سین چوققی لر ده، ایرته گه تورکستان توزسک

آنه

اولوغلر نینگ اولوغی بو آنه دور
آنه فرزند اوچون دایم یانه دور

بوتون بارلیق آنه اوچون یره لگن
او، یالغیز یاوزلیکلردن تانه دور
آنه کوکسیگه، کوکنی جای بیرگن
قویاشدیک مهرگه او، ایشانه دور

مهریدن آی، قویاش یانه دی تویب
ساووق کونگوللردن، اوسانه دور
اونینگ چنقاق قلبی عشقکه تشنه
فقط سیوگی اولشگنده قانه دور
آنه قدرینی بیرگه اورسه بولمس،
اولوغ و اینگ قوتلو ذات آنه دور

بیرآنه!

قبر اوزره،

بیغلر ایدی جان بالم دیب

بیرآنه ساچلرینی یولر ایدی،

اوز کوکسیگه اوره ر ایدی،

مینگ گلینگدن بیته گلینگ

آچیلمه گن وای بالم دیب، بیغلر ایدی

بیر آنه،

سین سیز ایندی، نی قیلی مین؟!!

آته نگ کیتتی،!اکه نگ کیتتی!سین هم کیتتین

کینجه بالم! دیب جان بالم دیب، بیغلر ایدی:

بیرآنه!

قیسی قیلگن گناهنگ اوچون

قیسی مقصد- مراد اوچون

آته نگنی هم،

اکه نگنی هم،

زورغه سوریب دملریگه

اجره تدیلر میندن سیزنی،

کینجه بالم!جان بالم دیب، بیغلر ایدی

بیرآنه!

قبر، اوستیگه تشلب اوزین،

توکر ایدی کوزدین یاشی

اورر ایدی تاشگه باشین

توپراقلرنی باشگه ساجیب،

جان بالم دیب، بیغله ایدی،

بیرآنه

اؤروش باشله ب،

باش بولگنلر،

شوم مقصدلرنی توزگنلر،

اوزمرادین اوילה گنلر،

اوی کویگیر قانخور ارباب

اوزی تیریک شهر ایگه سی

سینینگ بیلن تینگ باله سی

ایل باشیگه نیلر سالدی؟

سیزدن مینگه قبر قالدی!

جان بالم دیب، بیغله ایدی

بیر آنه!

برچه سوز نی یالغان آیتیب

آلده ب سیزنی

اوز باله سین بای ایتیب،

تشلب مینی بوش میدانگه

کینجه بالم؛
جان بالم دیب، بیغلر ایدی
بیرآنه!
بیرقبرمس
مینگ قبرلر تولدی بالم
بو ارباب لر،
قصر قوردی
ییتتی پشتی، دَور سوردی،
نالہ لریم ایشیت فلک!
اگر بولسه سینگه انصاف،
کیلسین - کورسین اوشه مَلک،
ای باله جان تشلب کیتتینگ
مینی یلغوز،
کینجه بالم! جان بالم دیب، بیغلر ایدی
بیرآنه
باش بولگنلر هنوز تیریک
قویلری بار سوریک - سوریک،
سیزدن بیزگه قالدی قبر!
قنچه قیلسین آنه نگ صبر؟!
جانیم بالم! ایرکه تاییم،
جان بالم دیب، بیغلر ایدی،
بیرآنه

دُکتر عزیزالله کارگر فاریابی

بیرمین ایمس،
بیر مینگ ایمس،
کوپ آنه لر،
مینگه اوخشه ب
بیغلر ققشه ب،
بیر کون کیلیب،
کوز یاشلری،
دریا بولر،
نالہ لری النگہ لی الاو بولر!
ارواح لری سما کیزه ر،
قانخورلرنی،
غرام لرنی،
اویین بوزه ر،
جیرکنچ لرنی باشین اوزه ر،
تینچ یاته قال،
سین آرام آل،
جانیم بالم!
جان بالم دیب، بیغلر ایدی
بیر آنه! بیر آنه

ینگى کون

ینگى ییل کیلدى ییگیتلر آرزو و آرمان بیلن!
کاروان لر یولده دور بیر قورقمس ساربان بیلن!
ای ییگیتلر ینگى کون سیزلرگه قوتلوغ، سیزگه بخت
ینگى ییل کیلسین ایل ایچره، ینگى بیر فرمان بیلن
ینگى ایزگو، ینگى تویغو، ینگى کونده کیلگوسی،
ایل و یورتین جان و دلدن بیر سیور اوغلان بیلن
برچه بیرنى چقنه تیب هم تون و کون محنت قیلیب
ایل و یورت آمبارى تولگی زحمت دهقان بیلن
ینگى کونده ینگى ییلده باغ و بوستان گل لری
آچیلر گل غنچه لر، باغ کورک آچر، باغبان بیلن!

بارلیغیم بولسین فدا

یورتیم سینینگ یولینگده، بارلیغیم فدا بولسین
بو یازوو نی اوقیگن، کونگلی مهردن تولسین.
یورتیم ایسیمگه توشسه، آغزیمگه کیلرجانیم
ساغینگندن بیغله سم، کوزیمدن آقر قانیم
الم بورانی ایچره، حسرت چولیده تالدیم
قیغو و درد یوکیدن، بیلنگی بولیب قالدیم
نفسیم تندن چیقیب، یورتیم هوا سی سیزر
تن و جسمیم نفس سیز، اوزگه دنیا نی گیزر
ایچیمدن چیقن آهیم، بیتنی آسمانگه بارگن
ازل بیلن ابدنی، جیرکنج تورخینی کورگن
هردایم بو عالمده، ظلم و ظالملیک زور دیر
زمان بیلن فلک نینگ، عدالت کوزی کوردیر
ناله لریمنی توتیب، اوردی کیشن سیسیگه
برچه سینی تشله دی، جهالت قفسیگه
عرضیم نینگ ایشیترگه، فلک نینگ قولاغی کر
مسکین و غریب من مین، یوقدور بیرسم اونگه زر
ایرته - توش و کیچقورون، اوقتتیم غصّه و غملیق
ساغینچ - تویغو و ایزگو، قوانچیم کوزلری نم
آیدین آنگیم کلبه سی، ایدی اوزیگه غره
بو شوم زمان کورالمی، اوردی قاره پنجره

اوشه زماندن بویان، یورتیمگه یوق ایرکینلیک
قیلگن آنگدن زواله، هیچ کورمه گن ایرکه لیک
یورتیم سینی یولینگده، بارلیغیم فدا بولسین
بویازوو نی اوقیگن، کونگلی مهردن تولسین
سینی اگر سیومسه، ایکی کوزی کوربولسین
اوقیب بولگندن سونگره، تیل تارتمی جایده اولسین

اوشلمس خیالر!

شونداق امکان فلکدن مین تاپسم ایدیم!

بو دنیا گه ینه بیر بار کیلسم ایدیم!

باش - آچیق و یلانگ - ایاغ چاپسم ایدیم!

یینگیل تار تیب اوزیمنی مین، اوچسم ایدیم!

کوکملرنی توش - توشیمگه باسسم ایدیم!

قوچاق - قوچاق چیچکیدن تیرسم ایدیم!

بولوتلرگه مینیب چقماق چاقسم ایدیم!

شمال بیلن بیرگه اوینه ب کولسم ایدیم!

تیکیس یوللر ترا یه یاو یورسم ایدیم!

کوز فصلیدن کیچگه قالب قیتسم ایدیم!

قیته - قیته ینه اوینب کولسم ایدیم!

بو دنیا نی چیرایی دن توپسم ایدیم!

ایر کینلیک و آیدینلیکنی کورسم ایدیم!

یخشیلیکنی یوزیدن مین اوپسم ایدیم!

گوزه ل حیات بار مهریدن توپسم ایدیم!

قوچاغیده باشیم قویب اولسم ایدیم!

تُرکستان گه سلام!

السلام ای تُرکستانیم، السلام!

السلام جنت مکانیم، السلام!

سېن ایرور سن عالم ایچره بیته گل

اسلام ای گلستانیم السلام!

السلام ديب آستانینگده باش قۇيه ى!

آنه مهري دېك ، مهرينگدن تۇيه ى!

ايگري باققن ياتنى كۇزلارين اۇيه ى

السلام ای تُرکستانیم السلام!

باش کوتار آلغه سارى قۇيگيل قدم

يولده گى توسيقلرينگنى برچه، اوى

كېله جكده ييگيت - قيزگه بۇلسين توى

السلام ای تُرکستانیم السلام!

بويوك اۇلكه آنه يورتييم سن توران!

تاغ و تاش و تۇپراغلرينگ زرافشان

دُکتر عزیزالله کارگر فاریابی

سېنگه قربان - صدقه بو جسم و بو جان
السلام ای تُرکستانیم السلام!

اؤتمیشیمیز تاریخ ایچره بای دیر
کونده قویاش دایم تونده آی دیر
تُرک اؤغلینی مېنگن آتی تای دیر
السلام ای تُرکستانیم السلام!

عالم ایچره مېنگه دیرسن افتخار
شان و شوکت همده مېنگه اعتبار
بیلده قوت، جان و تنده سین مدار
السلام ای تُرکستانیم السلام!

هم تنیق، کومکوک سېنگه دیر آسمان
هم ایپک یؤل سېنگه دیر، بیر کاروان
تېنگری غالب سقله سین هر پهلوان
السلام ای تُرکستانیم السلام!

ابو ریحان، ابن سینا علم داری
تېموریلر دنیا نینگ دیر، سرداری
هم علی شیربېگ بیلیم مشعلداری
السلام ای تُرکستانیم السلام!

بابالريم آتى دايم تيليمده
قىلگن ايشى تصديق مېنينگ دليمده
يير و كوكنينگ ايككى كوزى ايليمده
السلام اى تُركستانيم السلام!

تۆره بېگ و دولت كپتان بار بۇلسين،
گور اۇغلى و اپامش لر يار بۇلسين.
سېنى سېويب اۋيله مه گن خوار بۇلسين
السلام اى تُركستانيم السلام!

حافظ لرينگ وصفينگ اوچون كۈيله يدى
بلبل لرينگ چمىنگده سيره يدى
ياش و قارى قوچاغىنگده يه يره يدى
السلام اى تُركستانيم السلام!

يم-يشيل كۆركم بوليب سېن يشنه گين
گل آچيب گلگون بوليب سېن چقنه گين
اېركه و اېركين بوليب سېن يشنه گين
السلام اى تُركستانيم السلام!

سېنى جاندىن سېويب يخشى كۆره من

دُكتر عزىالله كارگر فارىابى

ايككى دنيا اوز سوزىمگه توره من
كېره ك بولسه اوز جانىم نى بېره من
السلام اى تُركستانىم السلام!

عزىز سېنىنگ كېله جكىنگنى اۋيله ب
اۋتگن اۋتمىش همده بوگونىنگ بۋيله ب
قلم قۇلده، انه تىلىده سۋيله ب
السلام اى تُركستانىم السلام!
السلام جنت مكانىم السلام
السلام اى تُركستانىم السلام!

ای ایلیم!

ای ایلیم سین بو دنیا،د، بیر بی بها اینجو سن
هر ناکس و هر ناجنس نی، بوینیگه سین تاقلیمه
عصرلر دیر یانیب تورگن، بیر توگنمس یاغدو سن
ساچ یاغدونگ، یان اوزینگه، اوزگه اوچون یاقلیمه
اسره اوزینگ، اوزلیگینگی، اوزینگ یلغوز ایزگو سن
تیتیک بولیب آله یورگین، هیچ قچان سین قاقیلیمه
بخت و آمد بیرله تخت و برچه گه سین تو یغو سن
الده نیب بیربار ینه سین، اوتین بولیب یاقلیمه
بیرلشیب سین گر بیر بؤلسنگ، برچه یاتگه قیغو سن
بیر بؤلیم بیردم - بؤل آخر! اولگی لردیک چاقیلیمه
شوکت و نام و نشان بار، تاریخ ایچره منگو سن
کاروان نی تارت اوزینگ، یات دمیگه تاقلیمه
ایلر آرا ایل بیگی سن، عالم ایچیده اولگو سن
چیقمه بابانگنی یولیدن، اده شیب سین آه قیلیمه
آنگی اوتکیر، کونگلی تینیق، قویر کوزگه کوزعینکین
یاو کوزیگه سین ینه، عینک بولیب تاقلیمه
تاقلیمه سین، تاقلیمه سین، مینچاق بولیب تاقلیمه
هرناکس و هرناجنس نی، بوینیگه سین تاقلیمه

دُكتر عزىالله كارگر فاريابى

قايلىمه سين، قايلىمه سين، هيچق چان سين قايلىمه
الده نيب بير بارينه سين، اولگى ديك چايلىمه
يايلىمه سين، يايلىمه سين، اوزگه اوچون يايلىمه
ياولر آشين بيشيريشده، اوتين بوليپ يايلىمه
چايلىمه سين، تايلىمه سين، اده شيب سين آه قيلمه
يايلىمه سين، تايلىمه سين، يات دُميگه تايلىمه

ینگى دَور

ینگى تاریخ، ینگى عصر و ینگى دور،
کیلدی یتیب، یاش - جوانلر بیربولینگ.
قولگه آلیب بو وطن بیراغى نی
قیز - بیگیتلر، جسم و جانلر بیر بولینگ.
اویغور و ایماق و قیرغیز و قزاق
اوزبیک و تورک و تورکمانلر بیر بولینگ.
کهنه فکر و کهنه آدملر بیلن
بیرگه کیتمنگ! جان اوغلانلر بیر بولینگ.
آرتده قالدی باشقه دنیا دن وطن
کوچلی یاشلر، ساربانلر بیر بؤلینگ
اوق - تفنگ و بمب - اوروش نی یوق ایتیب
ایل سیورلر، قهرمانلر بیربولینگ
قولگه آلینگلر کتاب - قلم نی سیز
علم سیور کتاب خوانلر بیر بولینگ
شونچه اوقینگ قالمه سین دنیاده علم
اولکه ایچره، بیلیمدانلر بیربولینگ
کاشغری، بابر - نوایی لر کبی
سینا و فاراب ریحانلر بیربولینگ
قول بیرینگلر سیزده بار بیرکتنه کوچ

دُکتر عزیزالله کارگر فاریابی

یورت ایگه سی، آلمانلر بیر بولینگ
بو وطن یولیده سیز تیار تورینگ
بیلنی باغلب، جان دهقانلر بیر بولینگ
هر گل و گل بوته سین آسمانیده،
پر اوروب ای خوش الحانلر بیر بولینگ.
ایل و یورنده کیلمه سین هیچ قاره کون
کوکسی تاغدیگ، قلقانلر بیر بولینگ

ذره حقیقت!

بیریوزین کوپ کیزدیم و ذره حقیقت کو رمه دیم
ایل و یورت ایچره یوریب، چیندن عدالت کورمه دیم
قنچه دین و قنچه آیین، تارتیشر حق یولیده
هیچ بیریدین حق اوچون، ایزگو دیانت کورمه دیم
برچه اوتمیش و بوگون نی، بیر چمه لب قره سم
ایسکی اوی یو غایه سیدین، خوش طینت کورمه دیم
بوگون و اوتگن حیات نی، کوزگوسیده تیک باقیب
قنچه اربابلرنی کوردیم، پاک صداقت کورمه دیم
قیسی حرمت، قیسی عزت، قیده دیر انسانیت ؟
بیر بشر اولادی ایچره، انس و الفت کورمه دیم؟!
ایزگو سوزلر مسجد و منبر اوزه ینگرر مدام،
اوزگه بیرده، توغری سۆز و توغری نیت کورمه دیم
یورت و قورغانلرده باریب، اوچره دیم مین ایل بیلن
درد و غم ده باتیبان ایلده، حالوت کورمه دیم
حرو ایرکینلیک اوچون سوزبیریبان، لاف اوردیلر
سوزلری بیرلن عملده، هیچ قرابت کورمه دیم
قیده قالدی سوزبیریب ایل ایچیده گیرده ی گنی ؟
تیلینی کونگلی بیلن، هیچ هم لیاقت کورمه دیم
ای حقیقت هر دایم مین، سین اوچون کوره شده من
بیر کوره ی دیب اوتدی عمر، سیندن مروت کورمه دیم

دُکتر عزیزالله کارگر فاریابی

کوپ یوگیردیم عالم ایچره، بوجهان یالغان ایکن
باشدن ایاغیگچه، اصلا حقیقت کورمه دیم
ای عزیزیم سین عزیز سن بول عزیزیم سین مدام
نی اوچون کیم، دوستلردین بیر رفاقت کورمه دیم

یلغوز خداغه!

باشیم یلانچاچ، کوزیم سماغه
قوللریم آچیق، تیلیم دعاغه.
التجا ایله ب، صدق دلیمدن
عرضیمنی آیتدیم، یلغوز خداغه.
یالغان جهانده، اصلا وفایوق
بغیریم - یوراکیم، توله یاراغه.
بیغله یدی هرکون، بو درد کش دل
کویدی و یاندی، تاخته ب اراغه
تینچیم یوقالیب، صبریم توگندی
رحم ایله بیربار، مین یوزقاراغه
توتدیم یقاسین، قورقمه ی قضانی،
مجبور یشادیم، ملک ترساغه
فرقت غمیدن، دیوانه بولدیم
تیلبه غه اوخشه ب، توشدیم دعوا غه
سیوگی اوتیده، یانیب، بولیب کول
اوتدی بارعمریم، ماتم - عزا غه
شومیکن تقدیر، روز ازل دن ؟
بیرمس جواپی، مین مبتلاغه
ایشیتسه شاید، دردلی اونیم نی
کیتمس دیر آهیم، بیجا فناغه

دُکتر عزیزالله کارگر فاریابی

ایلیمنی اسره، ظلم و جفا دن!
بوندن آرتیقچه، قویمه بلاغه
عزیزایلیم نی، آنه یورتیم نی
خلقیم نی تینگریم، یشنه ت صفاغه!

مېن سېيچى!

قانيم اگر توکر بۇلسم
جانيم اگر بيرر بۇلسم
عمردن گر اوتر بۇلسم
اېل و يورتيم سين سېيچى!
فراقينگ دن اۇليب بۇلديم
كۇز ياشلريم تۇكيب بۇلديم
بيرگل ايديم سوليب بۇلديم
اېل و يورتيم سېن سېيچى
منى سېوگيم سين اېل ايدينگ
اغيزيم ده گى سۇز-تيل ايدينگ
تۇيغو آرمان بير يۇل ايدينگ
اېل و يورتيم سېن سېيچى
ياشلىر بختى قاره اۇلدى
كوپ ياشيميز اوليب بولدى
قبر و قبرستان لرتولدى
ايل و يورتيم سين سېيچى
تقدير گە سين قويه قويدينگ
خايين اوغلانلرينگ سيودينگ
يامان ايشلريدن تويدينگ
ايل و يورتيم سين سېيچى

دُکتر عزیزالله کارگر فاریابی

تقدیرینگ نی آل قولینگگه
غیرتینگ باغله بیلنگگه
تورو یورگین سین یولینگگه
ایل و یورتیم سین سببچی
یخشی انسان مینگه بیر قول
توزه ته یلیک بیر تکیس یول
قانداش-تیلدش سین تیزراق بول
ایل و یورتیم سین سببچی
ایلیم سینی عیلمه یمن
غم تاریده باغلمه یمن
یوره ک بغرینگ داغلمه یمن
برچه سیگه مین سببچی

”نوایی” و ”بابر” نینگ مخصوص هفته سیگه بغیشله ب¹

«شکسپیر»² و «بايرون»³ لرنی اؤنته سی
«فرانچسکورد»⁴، «آلیگیری دانته»⁵ سی
امریکالیك «آلن پو چارلز»⁶ اؤلسین
«مارتین»⁷ بیلن «مولر»⁸ گه هم یؤل بؤلسین

-
- 1 - ۵۳۷ مین سال تولد ظهیرالدین محمد بابر و ۵۷۷ مین سال تولد امیر علیشیر نوایی
2 - بریتانیالیك اتاقلی درامه نویس، شاعر و تمثیلچی، ویلیام شکسپیر. توغیلگنی ۲۶
اپریل. ۱۵۶۴. وفات. ۲۳ اپریل ۱۶۱۶.
3 - تینیقلى انگلیس شاعری. ۲۲ جنوری ۱۷۸۸. وفات تاریخی. ۱۹ اپریل ۱۸۲۴.
4 - ایتالیالیك متفکر، تاریخچی، یازوویچی و شاعر، همده ابلک مدرن همانیست شاعرلردن
بیری، فرانچسکو پترارک. توغیلگنی. ۲۰ جون ۱۳۰۴. وفاتی ۱۹ جون ۱۳۷۴..
5 - ایتالیالیك، تینیقلى یازوویچی، الیگیری دانته. الهی کمیدی ناملی مشهور اثر
مولفی. توغیلگن. میلادی ۱۲۶۵. وفاتی. ۱۴ سپتامبر ۱۳۲۱.
6 - امریکالیك یازوویچی، شاعر و ادبی تنقیدچی. ادگار آلن پو. توغیلگنی. ۱۹ جنوری
۱۸۰۹. وفاتی. ۷ اکتوبر ۱۸۴۹.
7 - تینیقلى امریکالیك شاعر، استاد و ترجمان. توغیلگنی. ۱۹۵۷-
8 - امریکاده ییشه ب ایجاد ایتگن، آلمانلیك شاعر، یازوویچی و ترجمان، لیزل مولیر. توغیلگن
ییلی ۱۹۲۴.

دۇكتور عزيزالله كارگر فاريابي

«تولستوى¹»، «پوشكين²»، «ولتر³» و «ژان آنتون⁴»
"قاره كوزوم" گه تېنگ كېلمسلر بوتون
«كايو»، «لى مه»، «چانگ هنگ⁵» و «سيماچيان⁶»
بابالريم يانیده دیر ناتوان
«كوكاي⁷»، «مورى اوگاي⁸» همده «گوتوبا⁹»
مینه باردیر "بابر"¹⁰ نوایى¹¹ بابا

-
- 1 - ياسنايا پاليانا. ليو تولستوى. (اوروش وتينچليک) اثرى نينگ مولفى. جهان مقیاسیده تنيقلى رمان نويس، يازوچى. تۇغىلگنى. ۹ سېتامبر ۱۸۲۸. وفاتى. ۲۰ نوامبر ۱۹۱۰.
 - 2 - تنيقلى روس شاعر و يازوچىسى. الكساندر پوشكين. تۇغىلگنى يىلى. ۶ جون ۱۷۹۹. وفاتى. ۱۰ فېرورى ۱۸۳۷.
 - 3 - تنيقلى فرانسه ليک فيلسوف. تۇغىلگنى يىلى. ۲۱ توامبر ۱۶۹۴. وفاتى. ۳۰ مې ۱۷۷۸.
 - 4 - تنيقلى فرانسه ليک شاعر، يازوچى و ترجمان، ژان آنتون دُباييف. تۇغىلگنى يىلى. ۱۵۳۲. وفاتى.
 - 5 - خُتايلىك انسكلوپېدىك عالم. چانگ هنگ (۷۸م-۱۳۹).
 - 6 - بويوك ختايلىك كاتب وختاي ده تاريخ نويسلىك نى آته سى. (۸۶م-۱۴۵).
 - 7 - كوكاي بيرقوشمه آت دن عبارت. فارس ادبياتیده تنيقلى ايرانلىك شاعر وترانه يازوچى (عبدالجبار كاكابى) دن مقصد. (تۇغىلگنى قوباشلى ۱۳۴۲ يىل).
 - 8 - جاپانلىك شاعر، تنقىدچى، ترجمان، طببات دكترى، اوقيتوچى، حربى. تۇغىلگنى. ۱۷ فېرورى ۱۸۶۲. وفاتى. ۸ جون ۱۹۲۲.
 - 9 - جاپان اولكه سى نينگ سىكسان ايکينچى امپراتورى. همده قابىلىتلى خطاط، موسيقيدان، شاعر و تنقىدچى. (۱۱۸۰-۱۲۳۹)
 - 10 - بويوك امپراتور، هند كورگانى دولتى نينگ اساسچىسى. انسكلوپېدىك عالم. ظهيرالدين محمد بابر (۱۴۸۳م-۱۵۳۰).
 - 11 - دولت اربابى، انسكلوپېدىك عالم. امير عليشير نوایى (۱۴۴۱-۱۵۰۱). بويوك

كۆكسىم كىرىپ فخرائتە من جەھان دە
بابالرىم بارلىگى دىر عيان دە
عربگە قوی «نباتە¹» و «مەرى²» سېن
اۋز تىلىم دن باشقە تىللر چىرىسىن
«ماھاسوتا»، «رايىندرانات تاگور³»
بىلىنگ سىز ھندوستان نى تۈزدى بابور
يىر يۈزىدە بابالرىم آتى بار
برچە اېلگە خدا اۋزى بۇلسىن يار
اۋز اېلىم نىنگ بىلىمدانى يشە سىن
اۋز يورتىمنى دلە - دشتى چقنە سىن
بویازوویم كېتمس ھىچ ھم ھوایی
دنیا باردیر بۇلسىن «بابر»، «نواى»
دنیا دە گى مېنگتە عالم تېنگ كېلمس
اۋزبېك تىلى، سىزبۇلسنگىز ھىچ اۋلمس
تاكە دنیا بارىچە ایللى یشر
بابا لرىم سىزلر دیر، اۋلگو بشر
ھرسۇزىنگىز مېن اوچون بال و نبات
يازووینگىز مېن بىلن اېلگە حیات

1 - اصل آتى (ابوبكر جمال الدين محمد بن محمد فارقى حذاقى) بۇلىپ، ليكىن ابن نباته نامى بىلن مشهور بۇلگن مصرلىك شاعر و يازووچى (۱۲۸۷-۱۳۶۶).

2 - سوربه ليك شاعر و فيلسوف. ابوالعلا معرى (م ۹۷۳-۱۰۵۷).

3 - ھندلىك بويوك شاعر، فيلسوف، موسيقيدان و نقاش و نوبل اردىنى نى قازانگن. تۇغىلگنى ۷. مى ۱۸۶۱. وفاتى ۷. نوامبر ۱۹۴۱).

دۇكتور عزيزالله كارگر فاريابي

عزيز بۇلىب يشر برچه ابللى ميز
بابالريم يۇلى بۇلسه، يۇلیميز

بَری یالغان بوگپ نی!

اۋزبېکلر اۋز ایچیدە
اۋزی بیربۇلیب بیرلشمە سە
تُرکمن بیلن قە بیردن؟!

اۋزبېکلر اۋز ایچیدە،
اۋزی بیر بۇلیب بیرلشمە سە،
تاجیک بیلن قە بیردن؟!

اۋزبېکلر اۋز ایچیدە
اۋزی بیر بۇلیب بیرلشمە سە

ھزارە بیلن قە بیردن؟!

اۋزبېکلر اۋز ایچیدە
اۋزی بیر بۇلیب بیرلشمە سە
پشتون بیلن قە بیردن!؟

دۇكتور عزيزالله كارگر فاريابي

اۈزبېكلر اۈز ايچيده
اۈزى بىر بۇلىب بىرلشمه سه
باشقه بىلن قه بىردن؟!

برى يالغان بوگپ نى
اېل نىنگ كۈزىگه الدهه ب ناس¹ اۈرماق
واى نى دىر كدخدالر!

1- اينگ قديم زمانلردن چىكووچى ماده صفتيده اېل اره سيدة قۇله نيله ياتگن (ناس- نسوار)

دن مقصد.

بولوت انسامبلى!

بولوتلر انسامبلى ايتە دى قۇشيق
قۇشىغىدە برچە جان ذات دىر عاشق
اۇخشە مس سوزلرى، آدم سۇزىگە
سۇز لرى خام اېمس جودە هم پيشيق

بولوت لرنىنگ ساچى مثال سنبىل
هربرير تاله سىگە عاشق غنچە گل
غنچە گل كۇلگوسىن كۇرگن هر بلبل
سېوينىب سېوگىدە ايشانر كۇنگىل

بولوت!

سېنگە بىر سۇز ايتە يمى؟!
اى بولوت!
مغرورلە نىب آسمانلر دە سوزە سن،
گوپير-سوپير قىلىب،
چقماقلر چاقىب،
اېل و يورتنى تىنچلىگىنى بۇزە سن،

دۇكتور عزيزالله كارگر فاريابي

بيله سن مى ؟

تونگه اوخشب تونده ى بۇليب تونلرى،

بيير و كوكنى مېنى كييدىب چاپه سن،

مېسه لرگه رحم قيلمه ى كونلرى،

قوياش يۇزين ميسه لردن ياپه سن.

بيله سنمى؟

يۇقاته سن اۈزليگينگنى،

اى بى باش!

يامغير بۇليب قاريشه سېن توپراققه ،

سېندن كوچلى پارلب تۇرگن بار قوياش،

يۇق ايتيان سېنى سوقر - سوقماققه .

بيله سنمى؟

بيلمه سنگ سېن،

بيلمه گنينگ بيبلىب آل،

كېلسه قولدن،

اۈزليگينگنى قولگه آل ،

بيله سن مى اى بولوت!؟

بولوت

ايسيق - ساووق كونلر هم اۈتدى،

اچيق - چوچوك سۇزلر گه عذر،

کوکیمیزدن، بولوتلر کپتدی،
اېرکین بۇلیب، یشە شگە ارزیر،
اونوته یلیک برچه گینه نی،
عطرگلدیک گلر آچه یلیک،
کۇنگیلده گی چمبر تۇیغونی،
برین ایندی آچیب ساچه یلیک،
هیچ بیرانسان اېمس بی خطا،
کېل!
اېزگولیکنی یۇلین توتە - یلیک،
بیز کپچیرسک، کپچیر گە ی خدا،
کېل!
بری اۇتگنلرنی بیز اونوته یلیک!

گۈزە لىم!

بوعالمده اۈزى يلغوز، مين اوچون تاق گوزە لىم!
پرى پىكر- پرى ليغدن، بېرە ر سباق گوزە لىم!
سېوگى نىنگ صحراسيده گل - گل آچىب گلغنچە سين
ايكى كۈزىم بىرلە كۈردىم، چون قىزغىلاق گوزە لىم.
اوترومده اۈلتىرىب، مه بين گينه بىرمه لقا
تېلبە دېك تىرمىلمە گين دېب قىلدى بينماق گوزە لىم
محليا بۇلدىم كۈرىب كىيگن كىيىمى يوپقە راق
يوپقە كويلك ايچرە انچە يوپقە تاماق گوزە لىم.
سۈزلە سە اۈزبېكچە-دە، تىلى دن بال لر تامر
قۇشيق ايتىب اۈينه گندە او، سرو اويناق گوزە لىم
اى كه يومشاق دىر بدنى، اقليگى جانىم آلور
نى قدر ياقىملى دىر، هرتانگى قىماق گوزە لىم؟!
كۈزلرى نرگس كىبى كۈنگىلم باغىن ايلر چىراى
قنچە لر اىستر كۈنگىل، كېلسە يقىن راق گوزە لىم
سوت و قىماق همده پيشلاق هم ققە ناقى بىلن
پستە -عسل بىرىب باقدى، قىلمە ى قباق گوزە لىم
سين عزيزىم سن بىلىب آل، مين بولە ى سىنگە عزيز
سىوگىمىز بولسىن جهانده، جوده قىناق گوزە لىم!

قىزىق ابل!

بو يالغانچى دنيا دە بىرقىزىق ابل نى كوردىم!
بو ابلنى مېن، قىيردە يشە شىن سۇردىم؟
بىرقىزىق ابل نى كوردىم قە بىرلردە تورر كن
اياغ اېمس باش بىلن، بىر يوزىدە يورە ركن
بوابل نى كۇرىب حيران قالدىم، اۋزىمگە اۋزىم
بوكتتە كېنگ دنيا دە كۇرمە گن اېكن كۇزىم
باش كۇترسە باشىنى بىردن كېسىب تىشلكن
قول اۋزاتسە قوللرىن توبدن چاپىب تىشلكن
اياغ باسسە اياغى بېرمىس اېكن هيچ ياردم
كېچ بۇلدى يورمە يمن دېب يۇرمە ى تورە ركن بىردم
ايكى اېمس مېنگتە كۇز، بۇلسە كۇزى هيچ كۇرمىس
كورە ركۇزگە، كۇز بۇلسە، اۋرنىدە كۇزى تۇرمىس
قولاق لرى قىرق قولاق، قىرققى هم قىرققە بۇلك
قولاق لرى ايشىتمە ى آغزىدن آقر سولك
يۇق تىللىرى آغزىدە، ايكى لىبى تىكىلگن
ھرابرككىن كۇرسنگىز، اېركك لرى بىچىلگن
كېم بۇلسە اېلگە صادق، صادق نى اۋلدىرركن
صادق نى اۋرنىنى زومدە، فاسق لر تۇلدىرركن

دۇكتور عزيزالله كارگر فاريابي

عادل لرنى بيريپسته، كۇميركن ييرنى قازيب
قيلگن ايشى او ابل نى برچه سى ايكن كاذب
وجدانى بار انسان نى، قيلمس ايكن لر عزت
وجدان سيز خايين لرنينگ قيلر ايكن لرحرمت
قاتل كېشى لرنى ايل تاج كيبيديريب باشيگه
برچه ياش وقررى سى تورر قاتل قاشيگه
حق دېب اگر اغيز آپسنگ، بيرتركنلر اغزينگى
سېس چيقاره من ديسنگ، اوزه ر كنلر بۇغزينگى
يازه ى دېب قلم آلسنگ قلمينگى سينديره ر
سۇز ايتماقچين گر بۇلسنگ، اصل و نسلينگ يۇق ايتير
نا علاج ميز اى تېنگريم، بير شو ابلگه سېن انصاف
كۇنگليدن چيقار نفرت، يوره كلرى بۇلسين صاف
بۇلسه ابل صاف يوره كلى، بولر دنيا ده عزيز
صاف يوره كلى عزيز ابل، خلق ارا بولر لذيد

گۈزە ل قىز!

كوزلرينگ خمار-خمار، سۈرتمه بۇلە ى كۈزىنگگە
ايكى يۈزىنگ آى كى، آىنە بۇلە ى يوزىنگگە
كۈنگلىم اوچون بىرسۈز آيت، ايشانە يىن سۈزىنگگە
مېن غريب گە رخصت بىر، يارىنگ بۇلە ى اۈزىنگگە

آسمان دە گى يولدوز لر، ھوس بىلن قرە ىدى
سېندن قىزغە نىب كۈك-دە، آى ساچىنى ترە ىدى
باغ ايچىدە گى گل لر، سېن تامان گە مرە ىدى
بىزدن گۈزە ل بوکېم دېب، باغانىدن سۈرە ىدى

سۈزلرينگ مونچە شىرىن، كان عسل مى تىلىنگ؟!
صدقه بۇلسىن بوجانىم، اۈلمسدىن تۈتە ى قولىنگ!
اوخشە ىدى گلغىچە گە، سېنى اوشە لىلرىنگ
قد و قامتىنگ شمشاد، مورچە ميان دور، بىلىنگ

كېلسنگ قدم لرباسىب، ساچە ى يۈلىنگگە مېن گل
قوشىق غزل لرتۈزىب، سىرە ى مثال بلبل

دُكتر عزىالله كارگر فاريابى

ايشانمه سنگ اكرسبن، كپه لك لر گه اوخشه ب
عشقينگ اوتيده يانيب، يانيب - يانيب بوله ى كول!

سوزلريمگه گوزه ل قيز، برچه سيگه سبن اينان
عاشق شيدانگ بوليب، رسوا بولديم بير جهان
عاشقليگيم بيلمه سنگ، بره تگنيمگه عيان
سوزلريم بولسه يالغان، چيقسين تندن عزيز، جان

خاتین لر وصفی!

خاتین دېسنگ بو آنه نگ!
خاتین دېسنگ بو آپه نگ!
خاتین دېسنگ بو سېنگلینگ
خاتین دېسنگ بو قیزینگ
خاتین دېسنگ بو یارینگ
خاتین دېسنگ دلدارینگ
خاتین اوۋینگ چراغی
خاتین حیاتیگ باغی
خاتین بو ته ینج تاغی
خاتین دېسنگ حیاتیگ
حیات ایچره ثباتینگ
ثبات ایچره نباتینگ
بؤلمه سه اگر خاتین
ویران ایکی جهانینگ
تینگده یورمس قانینگ
جسمینگده بؤلمس جانینگ
بیراو قیزنی ایسته مس

دۇكتور عزيزالله كارگر فاريابي

اخير قيزهم، خاتين دير
آيتگنلريم قولاق سال
همه سيني بيبليب آل
حيوان اېمس سن اخى!
آدم بۇليب، انسان قال
حرمت قيلسنگ آنه نكنى
حرمت قيل قيزينگنى هم
انسان كىبى اۋيله ب سين
خاتين لرگه بۇل همدم
قيز تۇغيلگن آنه نك هم
آنه نك كۈزين قيلمه نم
دايم دعاسين آليب
بۇلگين يشىل وكوركم!

قیشلاغیم!

غوجوم-غوجوم امید قوچاغله ب
جونه دیم مهن بیلیم نی باغله ب
قیشلاقیم گه تعظیم لر ایله ب
قاره یوزیم آلسم آقله ب

بیل لر اوتیب قیتدیم قیشلاقه
قوی - قوزی لر یوق دیر اوتلاقه
تیکه اویلر یوق دیر بیلاقه
چوچوک سوولر آقمس بولاقه

غوجوم-غوجوم امید قوچاغله ب
جونه دیم مهن بیلیم نی باغله ب
قیشلاقیم گه تعظیم لر ایله ب
قاره یوزیم آلسم آقله ب

یولگه توشدیم یولدیر کؤپ خراب
یولگه یوریش اوزی بیر عذاب

دۇكتور عزیزالله كارگر فاریابی

یۇلنى كۆریب، دل بۇلدى كیاب
قیلگن ایشیم گناه می ثواب؟

غوجوم-غوجوم امید قوچاغله ب
جونه دیم مېن بیلیم نی باغله ب
قیشلاغیم گه تعظیم لر ایله ب
قاره یوزیم آلاسم آقله ب

یۇلگه توشیب یۇل-یۇل مېن یۇردیم
ایکی یانده قوروقلیکلرنی كۆردیم
درخت زارنی احوالین سؤردیم
یۇقلیغیدن باشیمگه اؤردیم

غوجوم-غوجوم امید قوچاغله ب
جونه دیم مېن بیلیم نی باغله ب
قیشلاغیم گه تعظیم لر ایله ب
قاره یوزیم آلاسم آقله ب

قنى اوشه قطار درختلر
قنى اوشه یاش بیتکی بختلر
قنى اوشه سایه و ذوقلر
قنى اوشه حوض بۇییده گی تختلر

غوجوم-غوجوم امید قوچاغله ب
جونه دیم مېن بیلیم نی باغله ب
قیشلاغیم گه تعظیم لر ایله ب
قاره یوزیم آلاسم آقله ب

آق قه بین¹ و آق قوشلرقیده؟
آق تېره ک و مجنون تال قیده؟
قلدیرغاچ و قومری لر قیده؟
اؤچره تمه یدی کوزیم هیچ قیده

غوجوم-غوجوم امید قوچاغله ب
جونه دیم مېن بیلیم نی باغله ب
قیشلاغیم گه تعظیم لر ایله ب
قاره یوزیم آلاسم آقله ب

ویران بؤلگن قیشلاقلر کوردیم
استه-سیکین قیشلاققه کیردیم
بیر-بیرقشلاق کوچه سین یوردیم
قیشلاقداشلر احوالین سوردیم

1 - قوش نی بیر توری.

دُکتر عزیزالله کارگر فاریابی

غوجوم-غوجوم امید قوچاغله ب
جونه دیم مین بیلیم نی باغله ب
قیشلاقیم گه تعظیم لر ایله ب
قاره یوزیم آلالم آقله ب

اؤیلر ویران، دروازه سینگن
تاملر آچیق دیوال بیقیلگن
هوا ایسیق قرانغو - جیمجیت
چرخ فلک نفسی تینگن

غوجوم-غوجوم امید قوچاغله ب
جونه دیم مین بیلیم نی باغله ب
قیشلاقیم گه تعظیم لر ایله ب
قاره یوزیم آلالم آقله ب

ایتلر کبلیب قاپماقچین ایدی
ایت اېگه سی تیگمه گین دیدی
گورجی - کؤپک بیر - بیر ایسکردی
دُمین قاقیب قیتیب کبتردی
غوجوم-غوجوم امید قوچاغله ب
جونه دیم مین بیلیم نی باغله ب
قیشلاقیم گه تعظیم لر ایله ب

قاره یوزیم آلاسم آقله ب

قیشلاقداشدن اطرافیم تۇلدى
فقط آیتسنگ محشر کونى بۇلدى

ایسدن چیقمس بیر ایام اۇلدى

غم غنچه سین دللردن یۇلدى

غوجوم-غوجوم امید قوچاغله ب

چونه دیم مېن بیلیم نى باغله ب

قیشلاقیم گه تعظیم لرایله ب

قاره یوزیم آلاسم آقله ب

قنى اوشه اورتاقیم یولداش؟

اېرکین آه! ديب کۆزى توله یاش

دیدى: یوقدیر یولداش بیلن تاش

اورتاقیمیز، اۇلدى برى یاش

غوجوم-غوجوم امید قوچاغله ب

چونه دیم مېن بیلیم نى باغله ب

قیشلاقیم گه تعظیم لرایله ب

قاره یوزیم آلاسم آقله ب

دۆكتور عزيزالله كارگر فاريابي

اېركين بيلن اۋتديك چارباغقه
چارباغده گى گلر، كۇرماققه
نه ييپراق بار، نى گل، نى ساقه
چارباغ برى باتگن تۇپراققه

غوجوم-غوجوم اميد قوچاغله ب
جونه ديم مېن بيليم نى باغله ب
قيشلاقيم گه تعظيم لر ايله ب
قاره يۇزيم آلالمس آقله ب

شاه توت درخت قنى دېب سۇرديم؟!
اوزوم باغى تامانى، يۇگورديم
يلغوز قوروق توپراقنى كۇرديم
ياغاچ كىبى جاييمده تۇرديم

غوجوم-غوجوم اميد قوچاغله ب
جونه ديم مېن بيليم نى باغله ب
قيشلاقيم گه تعظيم لرايله ب
قاره يۇزيم آلالمس آقله ب

درختلرنى چقماق اۋريدى
اوزوم زارنى سيل لر سوريدي

باى قوش باغده اۇيه قوربيدى
اطرافلريده، بورى يوربيدى

غوجوم-غوجوم اميد قوچاغله ب
جونه ديم مېن بيليم نى باغله ب
قيشلاقيم گه تعظيم لرايله ب
قاره يۇزيم آلاسم آقله ب

تاغنى كۇرديم بغرى داغ ايكن
باغلريده بلبل ياغ ايكن
باغنى ايچى تۇله زاغ ايكن
زاغلرېنى كۇنگلى چاغ ايكن

غوجوم-غوجوم اميد قوچاغله ب
جونه ديم مېن بيليم نى باغله ب
قيشلاقيم گه تعظيم لرايله ب
قاره يۇزيم آلاسم آقله ب

قيشلاغيمگه بير بارسم اگر
اهل قيشلاق مېنگه ديرجگر
جان و دل سيز، اى قيشلاق داشلر
عزيريم سيز بۇلمنگ بى خبر

دُکتر عزیزالله کارگر فاریابی

غوجوم-غوجوم امید قوچاغله ب
جونه دیم مین بیلیم نی باغله ب
قیشلاغیم گه تعظیم لرایله ب
قاره یوزیم آلاسم آقله ب!

چوپان آتە!

ایشیت عرضیم جان بالم
کۈنگلیم تولە دور الم
سۆزلریمگە قولاق سال
یخشی لرین تیریب آل
تانیب آلگین آتە-نگنی
بیلیب آلگین آتە-نگنی
بابالرگە تېگمە-دیک
یاووگە هیچ باش اېگمە دېک
حیاتدە حلال یۇردیک
دایم بیر سۆزدە تۇردیک
محنت قیلیب یېدیک نان
اېل وپورتگە بۆلدیک جان
آتە نگ ایدی بیر چوپان
بۆلمە گن ایشی یامان
دلە - دشت اۋیی بۆلگن
خضر اۋیی گە کېلگن
اېزگو دُعا بېرە ردی
یانده دایم یۋرە ردی.

دُكتر عزىالله كارگر فارىابى

باقر ايدىم سوروى قۇى
هر كونى قىلر دىك تۇى
قوى لر اۋتله ب يۇرردى
بورى نى ايت قووردى
قوى لر ايدى سىمىز
اچردىك دايم قىمىز
قۇزىچاق لر اۋىنه شىب
يورر ايدى مغره شىب
قار و يامغور ياغردى
قۇى اىگىزه ك تۇغردى
باقدىم قوى لرنى يخشى
چوپان ايدىم، هم بخشى
چالر ايدىم دمبوره،
ايتگنىم قوشىق - تۇره
افراسياب نى ياد ايتىب
قويىزىم محكم تۇتىب
قويلر اوچون اۋىلردىم
يورە ك دردىن كۋىلردىم
قوتن لر بۇلگن تۇله
بۇلمه گن بىرايش چلّه
مىنردىك براق اۋتگه
زار اېمس دېك بىر ذاتگه

آتلىرى ميز اۋچردى
بيتمە گن ايش بيتردى
قمچى كېرەك بۆلمە گن
اوروش نيمە، بيلمە گن
آتلىر اېركين يۇرردى
اوتلە ب كېشنىب تۇرردى
يم - یشیل اۇتلاق زارلر
اوينر ایدی بۇزاقلر
بۇزاق چاپىب كېتردى
تاغ يانیگە بیتر دی
اوغرى - موغرى بۆلمە گن
باغلر دە گل سۆلمە گن
تۇرگن آچیلیب گل لر
سېرە ر ایدی بلبل لر
خۇرسند بولیب باغبان
عملگە أشدی آرمان
تاغ لر نى باشى كوکه
مجنون تال ایدی تیککه
ایدی تاغ لر باشى قار
قايە ایدی لاله زار
قیزغلداقلر آچیلگن
هر تمانگە ساچیلگن

دُکتر عزیزالله کارگر فاریابی

بای چیچک لرنی کورسنگ
اوپسنگ کوزینگه سورتسنگ
بیر هم گوزه ل میسه زار
قورت-قومورتسقه دوست و یار
قوشلر دُعا قیلردی
چوغیر له شیب یورردی
لاچین ایدی قراول
بیر یوزی مثال گل
بودنه پتپه-لق دیر
فقط تریغی نی بیر
اوجیب قوشلر یورردی
قلدیرغاچلر کیلردی
قوروب خانه گه اویین
اوجردی چوزیب بویین
عندلیب باغده سیرر
برچه ایرکین حرُ بیرر
کوکیمیز ایدی آمان
بولمه گن هیچ کیم یامان
قویاش ساچردی نورین ،
اورگمچک تارتمس تورین
آی مامه تره ردی ساچ ،
هیچ جان ذات بولمه گن آچ

یولدوزلر یلت-یلت یانیب
کپه-لک گل گه قونیب
چومالی لر یوک تاشیب
کیچه-کوندوز اوشاشیب
بیماق - ایچماق مول بولگن
هر بیلی آمبار تولگن
دریا لر تولیب آقگن
مهربان تینگری باقگن
سوولری بولگن زلال
برچه ایچگن بی ملال
بولاقی دردگه دوا
ایچگن قیلردی دُعا
تاغ و تاش لر خوش ایردی
بیر و کوک بخت بیره ردی
بیروآسمان بای بولگن
تویغومیز بیرسای بولگن
پاریم ایسه یدی شمال،
برچه تینگ صاحب جمال
تورت فصلی دایم بولگن
نیت قیلگنینگ کیلگن
بولوت لر اوینر ایدی ،
بیزدن سوره ب یاغردی

دُکتر عزیزالله کارگر فاریابی

يامغیر یاغه ی مو یا قار ؟
قیسی بیرى سیزگه بار ؟
ایتینگ چاپیب کیلتیره ی
گومبیرلئیب یاغدییره ی
گل دن توله بیر یوزی،
چقنرایدی بیر کوزی.
عجب زمانه ایدی!
برچه بیرتن، جان ایدی.
حرمت قیلیب یشردیک،
بیر-بیریمیز بیلر دیک.
یخشیلیک قیلردیک بیز،
يامانلیک نی کورمنگ سیز.
یخشی زمانه بولگن،
یر- کوک مهردن تولگن.
یوره ک لر توله آرمان،
تؤختب تورمه ی دی زمان.
قصة نی قسقه قیلسم،
چوپان لیگیم گه کپلسم.
سوری قؤیلر ایدی ساغ،
قیماق دن قیلردیک تاغ
اریق لرتؤله سوت دن،
قؤیلر تؤیردی اوت دن

سریغ یاغ لرمول بولگن،
قتتیغ - چلاب کول بولگن
یوررایدیک ھرتامان،
بۇلمە ی یۈزیمیز سامان
یۇل اوزون اما روان
سۇزر دایم کاروان
کاروان باشیمیز دانا،
ھوش-عقلی ایدی رسا
کۈزییلن یۇلنی کۈرگن
برچە نی تیلین بیلگن
کاروان گە کۈز- قاش بۇلیب
باشلیق ایمس یاش بولیب
کاروان گە جان بیرردی
ایستە سە قان بیرردی
اویلە مسدی اوزینی
بجرە ردی سوزینی
الدە ب یالغان ایتمسدى
ھیچ ھم یۇلن قیتمسدى
قۇیلر کوپە-یب ھریپل
ھیچ قچان کپلمە گن سیل
کپلسە سۇرە ر دی یۇلین
تاییب کیتردی چولین

دُکتر عزیزالله کارگر فاریابی

آلمس ایدی سیل قوی نی
بوزمس ایدیلر اوی نی
آقن همیشه تینیق
یولی آلدین دن انیق
سوو سیز بیرنی سوغاریب
چنقاقی نی چیقاریب
بیزه گن بیرنی یوزین
کوک آچگن ایکی کوزین
برچه عالم حر بولگن
یوره ک لر نور دن تولگن
قالدی نیمه دیر بولیب
قاره توتون دن تولیب
تورت تامان نی کورالمه ی
قالدیم جایده یورالمه ی
تاربولدی بیر و آسمان ،
قول-ایاغیم بیرمه ی یان
مینی توتقون گه آلدی
کیشن بوینیمگه سالدی
نیچه عصرلر بولدی،
اویله-سم زمان اولدی
قول-ایاغیم نی باغله ب
قاره قودوققه تشله ب

توتقونلر قیلیب آلدی
آتلار گه یوگن سالدی
بُراق آت نی میندیله
سوری قوییم بولدیلر
قوزیچاق لرنی سوییب
ایککی کوزیم نی اوییب
تیلیم کیسیب آتدیله
قوللریم نی چاپدیله
سیندیردی ایاغیم نی
آلدیلر تیاغیم نی
بیلگینم نی بوکدیله
جوده کوپ قان توکدیل
دریا لر تولیب آقدی
برچه قوتن نی یاقدی
شونده ی توپالان بولدی
سان و سناق سیز اولدی.
باغلبولدی ویرانه
پیغمبریم پروانه.
توکیدلی آچیلگن گل
سیراق دن قالدی بلبل
غنچه گل لر ایزیلدی
گلbaughچه لر بوزیلدی.

دُکتر عزیزالله کارگر فاریابی

قورقیب اوچیپ کپه-لک
بیر و کوککه یوق ملک
کپه-لک دیدی : بیرتون
مجنون تال بولگن چو"نون"
قویاش نی کوریب کیلدیم
آی مامه-م نی هم کوردیم
سرغه یگن قویاش رنگی،
یولدوز لر بولگن "بنگی".
آی مامه-م بیغلردایم
قیامت بولدی قایم.
دریا آقر دن قالدی
لاچین لر قره ب تالدی
نیمه لر بولدی حاضر
کیم بولسه ایکن قاصر
توشی نی بیریب بیرگه
بود نه توشگن تورگه
قلدیرغاچ شاشیب قالدی
دُمی نی اوزیب آلدی
چومالی قورت- قومور تسقه
ای وای دیب توتریقه
تاغ و تاشلر بییریدی
زمزم بولاق قوریدی

شمال لر ایسمه ی قویدی
چول-دله جانندن تویدی
بولوتلر کیلمس بولدی
پیمانہ لر توکیلدی
قویبزی قولدن آلدی
باشیمگه بلا سالدی
دمبوره م نی بوزدیلر
تار لرینی اوزدیلر.
قوشیق وغزلیم نی
قولده جورہ تالییم نی
تاغ دیک ایدی کویلریم
باغ دیک ایدی اویلریم
میده قیلیب سیندیریب
بیرگه کومدی یاندیریب
یاندیردی اورمانلرنی
اویدیردی قورغانلرنی
شونده ی زمانه بولدی
موغامیر تولکی کیلدی
سیچقانلر باسدی بیرنی
قیلدیلر ویران گورنی
میسه لرنی یولر دی
ایچکی قویگه کولردی

دُکتر عزیزالله کارگر فاریابی

تونغیزگه قالگن میدان
ایشک باسر اونگه یان
شغال لر باتور بولدی
یولبرس لر قاصر بولدی.
قرغه بولدی باغبان
قغغیلب بیردی فرمان
هوکیزلر کیرسین باغقه
بلبل لر چیقسین تاغقه
هوکیز باغقه کیزردی
میسه گل نی ایزردی
دوام ایتدی عصرلر
بوزیلدی کوپ قصرلر
یوزلر قالمه دی یولده
قالدی کاروان چولده
کرگس و زاغلا کیلدی
چقیره ک دن باغلا تولدی
بیرقنچه عصر اوتدی
الم لر کوککه بیتدی
طاقتیم یوق، تینچیم یوق
هلی مینی کونگلیم توق
سینگه امیدیم بالم
قولینگه آلگین قلم

سوزلریم نی یازه قال
برچه سینی بیلیب آل
قاره دینگیز ییلاغی
گنگا- جمنا قیرغاغی
قوییم گه قوتن ایردی
اوزیم گه وطن ایردی
توتقون بولگندن کیین
قالمه دی مینگه چقین
پرچه بولدی ییلاغلا،
ویران بولدی قیرغاغلا
سین اوزینگ بولگین چراغ
کوریب چیقگین تاغمه- تاغ
ییلاغ لرنی کیزیب چیق
قیرغاغلا گه نهال تیق
انسان دیک ایاغکه تور،
باغ لرنی قیته دن قور
قورقمسدن آله یورگین
یاوز نی دم گه سورگین
بالم سین بولگین چوپان
بولدی کیتیر یول عیان
میراث لرنی قیتیب آل
قصرلرگه بنیاد سال

دُکتر عزیزالله کارگر فاریابی

چیرایلیک قیلیب قورگین
ایپک یولیدن یورگین
دریالرنی قوش بیرگه
حرمت قیل آنه بیرگه
بیروکوکنی یخشی کور
آلدلمسدن دَور سور
گلدن تولدیر یورتینگنی
بجرگین بار بورچینگنی
قرضدار بولیب قالمه،
یشه گین هیچ هم تالمه
عمرینگ اوزون یول بولسین
ایزگو- نیت مول بولسین
آرزو- امیدیم شو دور،
دایم گلله ب - چقنه ب تور
هیچ اوچمه سین قویاشینگ
امان بولسین بوی- باشینگ
مردانه قدم تشله
آلغه یور ایشینگ باشله
هیچ قچان مودره ب قالمه
نامردگه اورتاق بولمه
توتگین بابالر یولین
آغریتمه جان ذات دلین

تیمور، بابر ذاتی نی
اورمه بیرگه آتی نی
ایل گه آیتمه گین یالغان
کوپ بولرسن پریشان
توغری بول کیتسه باشینگ
بولسین حلال دور آشینگ
ساغ و سلامت بولگین
یتتی اقلیم گه یورگین
اوزی اسره سین سینی
اوزی سقله سین سینی
بولسین حیاتینگ منگو
تارتمه حیاتده قیغو
قویاش بولسین یولداشینگ
امان بولسین یاش باشینگ
بختلی بول، ایکی دنیا
اسره سین یالغیز خدا
بولگین عالمگه عزیز
عزیز بالم سین عزیز

قۇشيق!

سېھوگىم نىنگ قورى سن ازل-ازل دن!
يوره ككه شيرين سن شعر و غزل دن!
كۇزىمگه گوزه ل سن گوزه ل-گوزه ل دن!
شونچه لرتاتلى سن قند و عسل دن
مېن تامان بىر باقىب قۇيگىن عزىزىم
حياتىم عزىزى سېن سن لىدىم

كوزلرېم يولىنگده يۇل بۇلسىن دايم
كوكىمده بىرتولن بولگىن سىن آيىم
چره قله ب يانيب تور آسمانلرېمده
گاه يولدوز گاه قوباش بول سىن چىرايىم
مىن تامان بىر باقىب قويگىن عزىزىم
حياتىم عزىزى سىن سن لىدىم

بختىم نىنگ باغىده آچىلىب گل-گل
باغىم نىنگ ايچىده ياقىم ايپار بول

قناتینگ نی قیره ب اوچیب باغیمده
بیره گین، سیره گین، بولیب سین بلبل
مین تامان بیرباقیب قویگین عزیزیم
حیاتیم عزیزى سین سن لذیذیم

ایلیم!

کوزلر توله یاش بیغلر!
آی بیغلر، قویاش بیغلر!
گل بیغلر، بلبل بیغلر
تاغ بیغلر، هم تاش بیغلر
بیغلر آسمان، بیغلر بیر
بیغلر آرزو-آرمان لر
بیغلر آته، هم آنه
قرری بیغلر، یاش بیغلر
لیکین ظالم بیغله مس
ینه اوز ایلیم بیغلر
بو ظالمر هر دایم
ایلیم بغرینی تیغلر
ایکی تاشنی تگیده
قالیب کیتگن ایل بیغلر
صبرینی کاسه لری
تولیب کیتگن ایل بیغلر
ایزلیب و بینچیلیب
کیلگن غریب ایل بیغلر

ایکی ظالم ظلمیدن
تالیب کیتگن ایل بیغلر
لیکین ظالم بیغله مس
ینه اوزایلیم بیغلر
بو ظالم لر هر دایم
ایلیم بغرینی تیغلر
ایکی ظالم قووانیب
قرره زهرکوز بیلن
اولیم تامان یوباریب
ایکی قاره یوز بیلن
علاجی یوق بوخلقنی
اوز یاغیگه قاوریب
بوایکی جیرکنچ ظالم
آلدر یالغان سوز بیلن
لیکین ظالم بیغله مس
ینه اوز ایلیم بیغلر
بو ظالم لر هر دایم
ایلیم بغرینی تیغلر
کوزلر توله یاش بیغلر
آی بیغلر، قویاش بیغلر
گل بیغلر، بلبل بیغلر
تاغ بیغلر، هم تاش بیغلر

دُكتر عزيزالله كارگر فاريابى

بيغله آسمان، بيغله بير
بيغله آرزو- آرمآن لر
بيغله آته، هم آنه
قررى بيغله، ياش بيغله
ليكين ظالم بيغله مس
ينه اوز ايليم بيغله
بو ظالمير هردايم
ايليم بغرينى تيغله!

سون

مجموعه شعر 13 - ردیف نشر 35

تُرکستان گه سلام

اۋزبېكچه شعرلر تۋپلمى
دۇكتر عزيزالله فاريابى

مقدمه يازيب نشرگه تيارلاوۋچى
محمد كاظم امينى

■ ويرايش: محبوب الله توران

■ طرح جلد: مجتبى بيانى

■ صفحه آرايى: آيدىن خزر

■ قطع: رقعى

■ تاريخ چاپ: پاييز 1404 / 2025

■ نوبت چاپ: اول ■ محل نشر: زنجان

■ تيراژ: 500 ■ قيمت: 200/000 تومان

■ شابك: 978-622-88779-1-4

■ ISBN 978-622-88779-1-4

■ مركز پخش: 09127425477

قیسقیچه ترجمه حال

رحمتلی عبدالله اوقیلی، «عزیزالله کارگر» فاریاب ولایتیگه قره شلی ۱۳۴۴ ییل، امار نومنی نینگ «اخذد بابا» قیشلاخیده نۇغیلدی. دستلیکی تعلیماتنی اوز قیشلاخیده اوزگه نیب، سۇنگ مکتبگه باردی. او، مکتب باشلنغیچ دوره سینی نوقیزینچی صنفگچه امار نومیده، سۇنگره اونینگ اکلری شرفغان شهریده استقامت قیلگنی اوچون، او بیرده گی «ابن یمین جوزجانی» لسه سیده اوقیدی. کپن کابلده گی ابوعلی سینا طبیات فاکولته سیده شامل بۇلدی.

سیاسی فعالیتلر باعث، تحصیلینی او بیرده دوام اپتیره المیدن، ساویت اتقاریده یباریلدی. او بیرده تاشکنت طبیات فاکولتیتی نینگ بیتیریپ چیردی. او، طلبه لیک دوریده اوزبکستان جمهوریتی نینگ تیغلی ادبی سپهالری، جمله دن، عبدالله عاروف، ابرکین کاملوف و عبدالرؤوف یرشیر بیلن یقین علاقه ده بۇلدی.

دۆكتر عزیزالله فاریابی، او بیرده قیلگن سیاسی فعالیتلری طفیلی ۱۳۸۴ ییل اوز غایله سی بیلن کازادا گه کپتیش گه مجبور بۇلدی. او، حاضر ایهسه کلناد اۆلکده سیده یشه پ کیلماقده. او، اساساً ینگی آق شعر و هایکو ژانرلاریده شعر یازدهی، او عروضی و سنتی وزن دن کۆره، اوزبکستان ادبیاتیده کپنگ رواجلانیپ کپله یاتگن پارماق وزینسی یاقتیریپ، شعریتده قولده یدى.

